

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Barbora Kvasničková

**Rozsudek pro uznání z hlediska fikce uznání a komparace
s německou právní úpravou**

Diplomová práce

Olomouc 2018

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Rozsudek pro uznání z hlediska fikce uznání a komparace s německou právní úpravou vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Jičíně dne 14. srpna 2018

.....
Barbora Kvasničková

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí mé diplomové práce JUDr. Kláře Hamuřákové, Ph.D. za cenné podněty, rady a připomínky, které mi během psaní diplomové práce poskytla. Dále bych chtěla poděkovat své rodině za podporu při mém studiu.

Seznam zkratk

OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
LZPS	Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů
ÚS	Ústavní soud České republiky
NOZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Obsah

Seznam zkratk.....	4
Úvod.....	6
1. Obecně k předpokladům pro vydání rozsudku pro uznání	11
1.1 Rozsudek pro uznání na základě uznání nároku žalovaným	11
1.2 Kvalifikovaná výzva	12
1.3 Předpoklady pro použití kvalifikované výzvy	13
1.3.1 Povaha věci a okolnosti případu	13
1.3.2 Vydání kvalifikované výzvy v případě, že bylo rozhodnuto platebním rozkazem ..	14
1.3.3 Obsah kvalifikované výzvy a lhůta pro vyjádření	14
1.3.4 Doručování.....	15
1.4 Srovnání s prostou výzvou	15
1.5 Přípravné jednání	16
1.5.1 Předpoklady pro nařízení přípravného jednání.....	16
1.5.2 Obsah přípravného jednání a následky nedostavení se na přípravné jednání	17
1.6 Odvolání proti rozsudku pro uznání	18
2. Ústavněprávní rámec	19
2.1 Spravedlnost	19
2.2 Právo na spravedlivý proces.....	20
2.3 Zásada materiální a formální pravdy	22
2.4 Rovnost	23
3. Judikatura Ústavního soudu	25
3.1 Zdravotní indispozice jako omluvitelný důvod zmeškání lhůty	25
3.2 Ústavně konformní výklad úpravy rozsudku pro uznání.....	26
3.3 K podmínkám vydání rozsudku pro uznání	29
3.4 Vydání rozsudku pro uznání založeného na fikce uznání	30
3.5 Vyšší nároky na obsah žaloby v případě užití kvalifikované výzvy	31
4. Věcný záměr civilního řádu soudního	34
4.1 Vyjádření se k žalobě.....	34
4.2 Rozsudek pro vzdání se nároku.....	35
4.3 Rozsudek pro uznání.....	35
4.4 Rozsudek pro zmeškání.....	36
5. Komparace s německou právní úpravou	39
6. Závěr.....	41
Použitá literatura	45
Monografie.....	45
Disertační práce.....	46
Komentáře	46
Odborné články	46
Právní předpisy a jiné	47
Internetové zdroje.....	47
Soudní rozhodnutí	47
Ostatní	48
Shrnutí	49
Summary	50
Klíčová slova	51
Key words	51

Úvod

Tato diplomová práce se zabývá rozsudkem pro uznání, zejména je práce zaměřena na fikci uznání nároku žalovaným. Při psaní mé diplomové práce budu vycházet převážně z literatury, která se problematikou rozsudku pro uznání zabývá, a také z bohaté judikatury Ústavního soudu České republiky. Jedna ze stěžejních publikací, kterou použiji zejména pro nástin historie a podrobné vysvětlení předpokladů pro vydání rozsudku pro uznání je publikace JUDr. Hamuľákové s názvem *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Dále jsem čerpala z několika publikací zabývajících se civilním právem procesním, např. od JUDr. Kindla či prof. Winterové a z komentářové literatury – komentáře od Bureše či Svobody. K problematice rozsudku pro uznání existuje také mnoho soudních rozhodnutí. V mé diplomové práci se zabývám zejména nálezy Ústavního soudu. Za nejzajímavější rozhodnutí bych bezesporu označila nález Ústavního soudu ze dne 31. května 2016, sp. zn. Pl. ÚS 13/15. Aktuálně se objevují také internetové články, které polemizují nad současnou právní úpravou fikce uznání nároku žalovaným a možnou budoucí právní úpravou, popř. články, které se zabývají ústavní konformitou fikce uznání nároku. V mé diplomové práci uvádím i teze Věcného záměru civilního řádu soudního jako možné řešení právní úpravy do budoucna.

K tématu diplomové práce mě přivedl právě onen kontroverzní nález Ústavního soudu, který považuji za stěžejní rozhodnutí týkající se problematiky fikce uznání nároku. K tomuto nálezu se vztahují velmi zajímavá odlišná stanoviska soudců, která zde taktéž zmiňuji. Účinná právní úprava fikce uznání nároku je v určitých ohledech kritizována, zejména proto, že poměrně často dochází v této souvislosti s porušením práva na spravedlivý proces. Právě s právem na spravedlivý proces souvisí výzkumná otázka, kterou se budu snažit v závěru diplomové práce zodpovědět, a která zní „Je aktuální právní úprava rozsudku pro uznání na základě fikce uznání nároku v rozporu s právem na spravedlivý proces?“

Rozsudek pro uznání je možno vydat ve 3 případech. Prvním případem je výslovné uznání nároku žalovaným. Může se jednat o uznání celého nároku, základu nároku, anebo pouze části nároku, kdy v tomto posledním případě je pro vydání rozsudku pro uznání nutný návrh žalobce (§ 153a odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, dále jen OSŘ). Uznání se nemůže vztahovat na rozhodnutí o otázkách procesního charakteru, jako jsou náklady řízení, lhůta k plnění či předběžná vykonatelnost, a to ani tehdy, pokud jsou součástí rozsudku. Další případ, kdy soud rozhodne rozsudkem pro uznání nastane, pokud se žalovaný řádně a včas nevyjádří na kvalifikovanou výzvu dle §114b odst. 5 OSŘ. Poslední případ, kdy soud vynese rozsudek pro uznání je situace, kdy se i přes řádné a včasné předvolání žalovaný nedostaví bez omluvy

k přípravnému jednání (§114c odst. 6 OSŘ). Tyto dva případy jsou založeny na tzv. fikci uznání nároku žalovaným, která vychází z předpokladu, že žalovaný se nebrání nároku, který je proti němu žalobou uplatňován z důvodu, že nemá argumenty, které by na svou obranu použil.¹

Rozsudek pro uznání není možné vydat absolutně ve všech případech. Výluka rozsudku pro uznání platí ve věcech, ve kterých nelze schválit a uzavřít smír (§ 153a odst. 2 OSŘ), to jsou zejména věci, které se týkají osobního stavu – např. rozvod manželství. Dále není možné rozhodnout rozsudkem pro uznání tehdy, kdy ze zákona vyplývá, že účastníci řízení nemohou předmět jejich sporu vyřešit dohodou, anebo tehdy, když je nárok uplatněný v žalobě v rozporu s kogentními ustanoveními.²

Pokud bude na žalované straně více subjektů, nebrání to vydání rozsudku pro uznání vůči těm žalovaným, vůči nimž budou podmínky pro jeho vydání naplněny. Vůči ostatním žalovaným by soud rozhodl běžným rozsudkem. Takový postup je však možný pouze, pokud se jedná o samostatné společenství.³

V rozsudku pro uznání (stejně i v rozsudku pro zmeškání) je v odůvodnění uveden pouze předmět řízení a stručné důvody. Vzhledem k faktu, že se v případech, kdy je vydáván rozsudek pro uznání, neprovádí dokazování, je pochopitelné, že v odůvodnění těchto rozsudků nejsou obsažena skutková zjištění.⁴

Pro lepší porozumění a pochopení účinné právní úpravy a zodpovězení výzkumné otázky nastíním historický vývoj rozsudku pro uznání. Na konci 19. století byl v Rakousku-Uhersku přijat zákon č. 113/1895, o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní, dále jen c. ř. s.). Tento zákon nabyl účinnosti 1. ledna 1898. Po vzniku Československé republiky byla většina dosavadních účinných právních předpisů recipována do našeho právního řádu. C. ř. s. platil na území Čech až do konce roku 1950.⁵

Institut tzv. prvního roku je předchůdcem dnešního institutu přípravy jednání. Žalobu, která byla podána na soud, soud nejprve přezkoumal. Pokud byly splněny náležitosti žaloby i podmínky řízení, byl nařízen první rok, ve kterém mohlo dojít k objasnění některých otázek mezi účastníky řízení a soudem, anebo mohlo dojít i k ukončení řízení (smírem, nebo vydáním rozsudku pro zmeškání, uznání žalovaného, nebo vzdání se žalobce). Pokud se žalobce nebo žalovaný nedostavil k prvnímu roku, soud rozhodl rozsudkem pro zmeškání.⁶

¹ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 241.

² Tamtéž, s. 242.

³ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 242.

⁴ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde, 2011, s. 356.

⁵ HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010, s. 31.

⁶ Tamtéž, s. 31.

Jako dnešní kvalifikovaná výzva sloužil institut tzv. výzvy k odpovědi na žalobu ve formě přípravného podání. Po konání prvního roku bylo na úvaze soudce, zdali využije tuto výzvu – jedinou výlukou této výzvy bylo její použití v řízení před okresními soudy. Lhůta pro vyjádření nesměla překročit 4 týdny. Pokud žalovaný na výzvu ve stanovené lhůtě nezareagoval a nevyjádřil se, pak oproti současné právní úpravě, byl žalobce oprávněn navrhnout soudu, aby vydal rozsudek pro zmeškání. Jestliže se ale žalovaný vyjádřil k žalobě před tím, než žalobce navrhl vydání rozsudku pro zmeškání, došlo ke zhojení nedostatku a rozsudek pro zmeškání vydán nebyl.⁷ Celá tato úprava se tedy od dnešní právní úpravy odlišuje vydáním odlišného rozsudku (dnes je v těchto situacích soudem vydán rozsudek pro uznání). Soudy dle současné právní úpravy rozhodnou rozsudkem pro uznání ovšem i tehdy, když se (ač opožděně) žalovaný vyjádří k žalobě do doby, než dojde k vydání rozsudku pro uznání. C. ř. s. volil tedy mnohem benevolentnější přístup vůči žalovanému.

Poté, co se žalovaný k žalobě vyjádřil, mohl předseda senátu nařídít ústní přelíčení, anebo po vyžádání si rozhodnutí senátu tzv. přípravné řízení. Toto přípravné řízení bylo předchůdcem dnešního přípravného jednání dle § 114c OSŘ, ovšem poměrně s významnými rozdíly. Prvním velkým rozdílem oproti současné právní úpravě bylo, že přípravné řízení mohlo být nařízeno i přes předchozí výzvu k vyjádření se žalovaného. Takový průběh řízení byl celkem obvyklý a cílem přípravného řízení bylo utřídění skutkových tvrzení, čímž pak docházelo k urychlení ústního přelíčení. Pokud by bylo vhodné konat přípravné řízení pro snadnější zjištění skutkového stavu, bylo možné ho nařídít i v průběhu ústního jednání nebo po nařízení ústního jednání. Přípravné řízení mohl vést pouze soudce, který k tomu dostal příkaz.⁸ Shodná se současnou právní úpravou je koncentrace řízení.

Pokud se některá ze stran k přípravnému řízení nedostavila, nedocházelo jako v dnešní právní úpravě automaticky k negativním následkům. Přípravné řízení se konalo pouze s tím účastníkem, který byl přítomen. Zákon umožňoval straně řízení, která se nedostavila, napravit svoje neduhy a na návrh přítomné strany nařídil nový rok. Při nařízení nového roku poučil přítomnou stranu, jaké nastanou následky, pokud se opět nepřítomný účastník nedostaví. I v tomto ohledu je c. ř. s. mnohem vstřícnější vůči účastníkům řízení, ovšem tato úprava mohla vést k značným průtahům v řízení.⁹

⁷ HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010, s. 32.

⁸ Tamtéž, 33.

⁹ Tamtéž, s. 33-34.

V c. ř. s. bylo možno rozhodnout rozsudkem pro uznání pouze pokud žalovaný proti němu uplatněný nárok sám uznal. Možnost vydat rozsudek pro uznání na základě fikce uznání v c. ř. s. zakotvena vůbec nebyla.¹⁰

Za období komunistického Československa byl přijat zákon č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví, a o dva roky později zákon č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád). V obou těchto právních předpisech byla značným způsobem upozaděna zásada formální pravdy a vůdčí zásadou se tak stala zásada materiální pravdy. Tehdejší zákonodárce vypracovával právní předpisy s cílem umožnit státu uskutečnit co největší vliv a kontrolu v jednotlivých řízeních. 1. dubna 1964 ovšem již nabyt účinnosti náš stále účinný OSŘ. Tento zákon byl v době svého přijetí vybudován na jednotné koncepci civilního procesu – neexistovalo rozlišení na sporná a nesporná řízení.¹¹

Po pádu komunismu bylo přijato mnoho dílčích novel OSŘ. Zákonem č. 171/1993 Sb., byl do českého právního řádu znovu zaveden institut rozsudku pro uznání a rozsudku pro zmeškání. Tyto rozsudky se považují za projevy zásady formální pravdy. Rozsudek pro zmeškání byl upraven shodně jako v současné právní úpravě. Právní úprava rozsudku pro uznání navázala na c. ř. s., neboť jej bylo možno vydat pouze na základě uznání nároku žalovaným.¹²

1. ledna 2001 nabyt účinnosti tzv. velká novela OSŘ (zákon č. 30/2000 Sb.). Touto novelou byla významně posílena zásada formální pravdy. Jeden z hlavních smyslů této novely spočíval v urychlení občanského soudního řízení. Zákonodárce spatřoval naplnění zásady rychlosti ve zkvalitnění přípravy jednání. Tato novela zavedla institut tzv. kvalifikované výzvy dle § 114b OSŘ, neboť doposud neexistovaly efektivní prostředky, které by žalovaného donutily vyjádřit se k žalobě. Vzhledem k tomu, že doposud bylo možné vydat rozsudek pro uznání pouze na základě dispozičního úkonu žalovaného, muselo být novelizováno i znění § 153a OSŘ.¹³

Poslední zmíněnou novelou je novela z. č. 7/2009, Sb., jejíž cílem bylo taktéž odstranění průtahů v řízení. K naplnění tohoto cíle byl zaveden mimo jiné institut tzv. přípravného jednání. I tato novela se vyznačuje posílením zásady formální pravdy.¹⁴

Tato diplomová práce je členěna do 5 kapitol. V první kapitole své práce se věnuji podrobně jednotlivým předpokladům pro vydání rozsudku pro uznání. Tato kapitola je rozdělena na několik podkapitol, kdy za základní dělení považuji vydání rozsudku pro uznání na základě uznání nároku žalovaným, a vydání rozsudku pro uznání na základě fikce uznání nároku – instituty kvalifikované výzvy a přípravného jednání. Vzhledem k tomu, že moje výzkumná otázka

¹⁰ HAMULEÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010, s., s. 35.

¹¹ Tamtéž, s. 35-38.

¹² Tamtéž, s. 39.

¹³ Tamtéž, s. 39-40.

¹⁴ Tamtéž, s.44.

zní „Je aktuální právní úprava rozsudku pro uznání na základě fikce uznání nároku v rozporu s právem na spravedlivý proces?“ tak pro její zodpovězení v druhé kapitole spíše teoreticky rozebírám jednotlivé komponenty práva na spravedlivý proces a principy s tímto právem související. Třetí kapitolu jsem pojala spíše prakticky. Uvádím zde jednotlivé nálezy Ústavního soudu České republiky (dále jen ÚS), které se týkají různých situací vztahujících se k rozsudku pro uznání a hodnotím dílčí závěry pro konečné zodpovězení výzkumné otázky. Ve čtvrté kapitole jsou uvedeny teze Věcného záměru civilního řádu soudního. V poslední, páté kapitole jsem provedla komparaci české právní úpravy fikce uznání nároku s německou právní úpravou. Diplomová práce je ukončena závěrem, kde jsem shrnula svoje poznatky, připomínky a závěry týkající se rozsudku pro uznání a navrhla jsem možné řešení právní úpravy fikce uznání nároku do budoucna.

Ve své diplomové práci jsem používala metodu indukce, když jsem podrobně zkoumala instituty fikce uznání nároku a z nich se nažila vyvodit obecný závěr pro zodpovězení mé výzkumné otázky. Dále se v mé diplomové práci objevuje metoda komparace, kdy se zabývám komparací jak historické právní úpravy se současnou právní úpravou, tak i komparací německé právní úpravy rozsudku pro uznání s českou právní úpravou. Závěry, které učiním metodou komparace, použiji pro možné navrhované řešení právní úpravy do budoucna. Další metodou, která se v práci vyskytuje, je metoda analýzy.

1. Obecně k předpokladům pro vydání rozsudku pro uznání

Rozsudek pro uznání může být vydán ve 3 situacích. První z nich spočívá dle § 153a odst. 1 OSŘ ve výslovném projevu žalovaného učiněném během soudního řízení, kdy ze své vůle uzná nárok (popř. základ nároku nebo jeho část), který je proti němu uplatňován v žalobě.¹⁵ Druhá situace je v právní úpravě založena na tzv. fikci uznání nároku žalovaným. Prvním případem tzv. fikce uznání je případ, kdy se žalovaný nevyjádří na tzv. kvalifikovanou výzvu, tedy usnesení dle § 114b odst. 5 OSŘ. Druhým případem je situace, kdy se žalovaný nedostaví na přípravné jednání dle § 114c odst. 6 OSŘ.¹⁶ Tyto situace budou podrobně rozebrány níže. Nutno podotknout, že rozsudek pro uznání (stejně jako rozsudek pro zmeškání) soud vynese, aniž by zjišťoval skutkový stav věci. Za splnění zákonem stanovených podmínek soud rozsudek pro uznání vydá, aniž by provedl dokazování či vyslechl svědky. Odůvodnění rozsudků pro uznání tedy obsahuje pouze předmět řízení a stručně uvedené důvody (uznání žalovaného). Dá se tedy říci, že průběh řízení předcházející vydání rozsudku pro uznání je určitým způsobem zjednodušen.¹⁷

1.1 Rozsudek pro uznání na základě uznání nároku žalovaným

Uznání nároku žalovaným je procesní úkon, kterým žalovaný může uznat celý nárok, který žalobce v žalobě uplatňuje, základ nároku či jen část nároku (§ 153a odst. 1 OSŘ). Uznání nároku lze učinit podáním, které bude adresováno soudu. Pro takové podání je nutná písemná forma (tuto formu splňuje i elektronické podoba s uznávaným elektronickým podpisem, fax a telegraf). Nárok je možné uznat i během jednání soudu s účastníky, v takové případě se vyhotoví o uznání nároku protokol, kdy je nutné, aby žalovaný protokol potvrdil svým podpisem.¹⁸ Aby výslovný projev vůle uznání nároku žalovaného vyvolával účinky uznání nároku, musí k tomuto úkonu dojít v rámci civilního soudního řízení, kdykoli od zahájení řízení v I. stupni do jeho ukončení. Pokud by došlo k tomuto projevu vůle mimo soudní řízení, jednalo by se o uznání dluhu dle § 2053 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, dále jen NOZ.¹⁹ Uznání nároku žalovaným postačuje k tomu, aby soud nárok přiznal, tedy soud rozhodne bez toho, aniž by zjišťoval skutkový stav věci. Jak jsem již výše uvedla, i v případě uznání nároku výslovným

¹⁵ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde, 2011, s. 356.

¹⁶ HUDKOVÁ, Barbora. Fikce uznání nároku žalovaným: K nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 13/15. *Právní rozhledy*, 2017, roč. 25, č. 23-24, s. 834.

¹⁷ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde, 2011, s. 356

¹⁸ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 241.

¹⁹ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde, 2011, s. 346-347.

projevem vůle žalovaného se může naskytnout několik situací. Pokud žalovaný uzná celý nárok, rozhodne soud rozsudkem pro uznání bez dalšího, tzv. konečným rozsudkem (projev zásady formální pravdy). Stejně soud postupuje v případě, kdy žalovaný uzná základ uplatňovaného nároku (tzv. mezitímní rozsudek pro uznání). Naopak pokud žalovaný uzná pouze část nároku, dojde k vydání rozsudku pro uznání jen na návrh žalobce (tzv. částečný rozsudek pro uznání). Pokud toto řešení žalobce nenavrhne (nemusí mít na takovém řešení zájem), bude se nadále pokračovat v řízení o celém nároku, který byl uplatněn v žalobě. Uznání nároku jako dispoziční úkon lze učinit pouze v případech, kde lze uzavřít soudní smír.²⁰

1.2 Kvalifikovaná výzva

Po zahájení řízení ve věci samé se civilní soudní řízení ocitá ve fázi tzv. přípravy jednání, jejímž hlavním účelem je naplnění jedné ze složek práva na spravedlivý proces, a to konkrétně naplnění zásady rychlosti. Ve fázi přípravy jednání přezkoumává předseda senátu, zda jsou naplněny procesní podmínky. Pokud obsahovala žaloba či návrh na zahájení řízení vady nebo jiné nedostatky, přezkoumá předseda senátu, zdali tyto vady či nedostatky byly odstraněny. Soud může v rámci přípravy jednání vydat usnesení o zastavení řízení (pro neodstranitelný nedostatek podmínky řízení, popř. pro nedostatek podmínek řízení, který se nepodařilo odstranit) nebo usnesení o odmítnutí žaloby nebo návrhu na zahájení řízení (v situaci, kdy ani přes výzvu předsedy senátu nebylo podání opraveno nebo doplněno a kvůli takovému nedostatku nelze v řízení pokračovat). Pokud soud nevydá usnesení o zastavení řízení nebo odmítnutí žaloby, pokračuje se v přípravě jednání. V §114a odst. 2 OSŘ jsou demonstrativním výčtem vyjmenována jednotlivá opatření, která může předseda senátu při vlastní přípravě jednání využít. Například uvádím výzvu určenou žalovanému (tzv. prostá výzva, která bude rozebrána níže) nebo ustanovení znalce.²¹ Nad rámec těchto opatření má předseda senátu v rámci sporného řízení možnost použít institut kvalifikované výzvy dle § 114b OSŘ, jež má vést k včasnému rozhodnutí ve věci.²² Kvalifikovaná výzva má tedy posloužit předsedovi senátu jako spolehlivý podklad pro první jednání ve věci a tím vést k následnému rozhodnutí ve věci samé již při prvním jednání. V praxi ale naopak vede spíše k opačným důsledkům, neboť pokud žalovaný nebude včas

²⁰ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde, 2011, s. 346.

²¹ HAMUEÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010, s. 46-47.

²² KINDL, Milan a kol. *Občanské právo procesní*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s. 190.

reagovat na kvalifikovanou výzvu, vydá soud rozsudek pro uznání na základě fikce uznání a následná obrana žalovaného podaným odvoláním povede k průtahům v řízení.²³

1.3 Předpoklady pro použití kvalifikované výzvy

Kvalifikovaná výzva byla zavedena do OSŘ novelou, z. č. 30/2000 Sb. Institutu kvalifikované výzvy se dotkla i novela, z. č. 7/2009 Sb., zde se ovšem jednalo pouze o nepatrné změny.²⁴

Soud může kvalifikovanou výzvu použít za zákonem stanovených podmínek, které jsou uvedeny v § 114b odst. 1 OSŘ následovně: „*Vyžaduje-li to povaha věci nebo okolnosti případu, jakož i tehdy, bylo-li o věci rozhodnuto platebním rozkazem, elektronickým platebním rozkazem nebo evropským platebním rozkazem, může předseda senátu místo výzvy podle § 114a odst. 2 písm. a) nebo nebylo-li takové výzvě řádně a včas vyhověno, žalovanému usnesením uložit, aby se ve věci písemně vyjádřil a aby v případě, že nárok uplatněný v žalobě zcela neuzná, ve vyjádření vylíčil rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji obranu, a ke vyjádření připojil listinné důkazy, jichž se dovolává, popřípadě označil důkazy ke prokázání svých tvrzení; to neplatí ve věcech, v nichž nelze uzavřít a schválit smír.*“

1.3.1 Povaha věci a okolnosti případu

První podmínkou, která musí být splněna pro to, aby soud vydal kvalifikovanou výzvu, je uvedena na začátku věty v § 114b odst. 1 OSŘ, tedy „*vyžaduje-li to povaha věci nebo okolnosti případu*“. Pojmy povaha věci a okolnosti případu jsou tzv. neurčité právní pojmy, které je nutno interpretovat pomocí judikatury.²⁵ Povaha věci je předpokladem, který lze vztáhnout k typové složitosti věci, naproti tomu okolnosti případu tvoří konkrétní podmínky daného případu. Vždy je však nutné, aby buď povaha věci nebo okolnosti případu odůvodňovaly rozsáhlejší a podrobnější přípravu jednání.²⁶ A contrario, kvalifikovanou výzvu nelze použít v případech, které jsou skutkově zcela jednoduché. Situace, kdy není možné použít kvalifikovanou výzvu, je zjevná bezdůvodnost žaloby, tj. případ, kdy žalovaný nárok zřejmě vzniknout nemohl.²⁷ Dále není možné kvalifikovanou výzvu vydat ve věcech, v nichž nelze schválit a uzavřít smír a v situacích,

²³ HAMUEÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010, s. 55-56.

²⁴ HAMUEÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010, s. 48.

²⁵ HAMUEÁKOVÁ, Klára, KRIVÁČKOVÁ, Jana. Devět měsíců účinnosti nové právní úpravy koncentrace v civilním soudním řízení z pohledu praxe. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 18, č. 12, str. 441.

²⁶ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 197-198.

²⁷ HAMUEÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010, s. 54.

kdy již se konalo přípravné jednání nebo první jednání ve věci samé.²⁸

1.3.2 Vydání kvalifikované výzvy v případě, že bylo rozhodnuto platebním rozkazem

Druhým případem, kdy soud může vydat kvalifikovanou výzvu je situace, kdy bylo ve věci rozhodnuto platebním rozkazem, elektronickým platebním rozkazem nebo evropským platebním rozkazem. V tomto případě soud není povinen zkoumat povahu věci ani okolnosti případu.²⁹

Kvalifikovaná výzva může být součástí platebního rozkazu, není nutné vydávat samostatné usnesení.³⁰ Nutno dodat, že kvalifikovaná výzva má význam pouze tehdy, pokud žalovaný podal v zákonem stanovené lhůtě odpor, kdy po zrušení platebního rozkazu, na kvalifikovanou výzvu musí reagovat. Lhůtu pro vyjádření na kvalifikovanou výzvu určí předseda senátu ode dne uplynutí lhůty k podání odporu proti platebnímu rozkazu (§ 114b odst. 2 OSŘ). Pokud kvalifikovaná výzva není součástí platebního rozkazu, pak tento institut přijde na řadu až poté, co žalovaný podal proti platebnímu rozkazu odpor. V tomto případě ovšem je soud již povinen zkoumat, zdali vydání kvalifikované výzvy odůvodňuje povaha věci nebo okolnosti případu.³¹

1.3.3 Obsah kvalifikované výzvy a lhůta pro vyjádření

Žalovaný má možnost ve vyjádření na kvalifikovanou výzvu reagovat dvojím způsobem. Buď žalovaný uvede, že nárok zcela uznává, anebo pokud s tvrzením v žalobě nesouhlasí, je povinen vyjádřit se tak, aby vylíčil rozhodné skutečnosti a označil důkazy k prokázání své obrany. Žalovaný není povinen uvádět všechny skutečnosti, které bude stavět na svou obranu.³²

Žalovaný je dle § 114b odst. 2 OSŘ povinen na kvalifikovanou výzvu reagovat ve lhůtě, kterou mu předseda senátu určí v usnesení dle §114b OSŘ, přičemž tato lhůta nesmí být kratší než 30 dnů, počítaných od doručení usnesení. Pokud bylo ve věci rozhodnuto platebním rozkazem, elektronickým platebním rozkazem nebo evropským platebním rozkazem a zároveň byl žalovaný vyzván, aby se vyjádřil na výzvu dle § 114b OSŘ, určí předseda senátu počíná lhůtu k vyjádření až ode dne uplynutí lhůty k podání odporu proti platebnímu rozkazu, elektronickému platebnímu rozkazu nebo evropskému platebnímu rozkazu (§ 114b odst. 2 OSŘ). Nemůže-li se

²⁸ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 198.

²⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2005, sp. zn. 30 Cdo 2602/2004.

³⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. srpna 2003, sp. zn. 28 Cdo 1739/2003.

³¹ HAMUEÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010, s. 58-59.

³² ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 198.

žalovaný ve stanovené lhůtě vyjádřit, protože mu v tom brání vážné důvody, musí tuto skutečnost oznámit soudu a žádat o prodloužení lhůty.³³ Pokud žalovaný bude pasivní, a nevyjádří se na kvalifikovanou výzvu v soudem stanovené lhůtě, nevyjádří se včas, anebo neuvede, jaký vážný důvod mu ve vyjádření bránil, nastává fikce uznání dle § 114b odst. 5 OSŘ, dle které se má za to, že nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, žalovaný uznává.³⁴ Soud je vždy povinen naplnit poučovací povinnost. O následcích nevyjádření se na kvalifikovanou výzvu musí být žalovaný řádně poučen. Soud tedy po marném uplynutí lhůty rozhodne na základě fikce uznání rozsudkem pro uznání.

1.3.4 Doručování

Mezi osoby oprávněné vydat usnesení podle § 114b odst. 1 OSŘ patří primárně předseda senátu, popř. samosoudce, ovšem toto usnesení může vydat i vyšší soudní úředník či asistent soudce.³⁵ Usnesení dle § 114b odst. 1 OSŘ patří mezi písemnosti, u nichž zákon stanoví, že musí být doručeny do vlastních rukou adresáta, přičemž náhradní doručení je vyloučeno.³⁶ V případě, že se kvalifikovaná výzva doručuje prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky, je doručena v okamžiku, kdy se oprávněná osoba do datové schránky přihlásí. V tomto případě ovšem náhradní doručení je možné (§ 114b odst. 4 OSŘ). Výzva k vyjádření se na kvalifikovanou výzvu nesmí být žalovanému doručena dříve než žaloba. Pokud by byla výzva k vyjádření dle § 114b OSŘ doručena dříve než žaloba, nemohl by žalovaný lhůtu k vyjádření efektivně využít a v důsledku toho by lhůta k vyjádření se ani nezačala běžet.³⁷

1.4 Srovnání s prostou výzvou

V situaci, kdy se rozhodovaná právní věc jeví po právní i skutkové stránce jako jednoduchá a soud neočekává, že by se v rámci dokazování mělo objevit mnoho rozporů, pak v rámci přípravy jednání vyzve dle § 114a odst. 2 písm. a) OSŘ žalovaného, aby se k dané právní věci písemně vyjádřil, popř. aby doložil soudu důkazy, jichž se dovolává. Výzva může samozřejmě směřovat i vůči jiným účastníkům řízení. Prostá výzva má formu usnesení, které se

³³ Tamtéž, s. 198-199.

³⁴ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2011, s. 339.

³⁵ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 198.

³⁶ ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Doručování v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2009, s. 65

³⁷ SVOBODA, Karel. In SVOBODA Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 474-484.

žalovanému bude zásadně doručovat s žalobou. Vyjádření na prostou výzvu musí být v písemné formě, kdy v takovém případě musí být dodáno v takovém počtu, aby jeden stejnopis zůstal u soudu a aby každý účastník obdržel jeden stejnopis. Písemnou formu splňuje i vyjádření v elektronické podobě, kde stačí už jen jedno toto podání. V prosté výzvě není obsaženo poučení o následcích, které nastanou, když se dotyčná osoba na výzvu nevyjádří.³⁸ Prostá výzva má samozřejmě sloužit k urychlení řízení, což vzhledem k tomu, že jedinou možností, jak donutit žalovaného k poskytnutí vyjádření, je pořádková pokuta dle § 53 OSŘ, která je využitelná jen v některých situacích, nebude vždy pravda a naopak je možné, že dojde k průtahům v řízení. K eliminaci těchto rizik poskytuje zákonodárce právě instituty kvalifikované výzvy a přípravného jednání.³⁹

1.5 Přípravné jednání

V § 114c OSŘ nalezneme institut přípravného jednání, který byl zaveden tzv. souhrnnou novelou, z. č. 7/2009 Sb. Přípravné jednání je stejně jako kvalifikovaná výzva institut, který se objevuje v rámci přípravy jednání a slouží k tomu, aby jednání bylo připraveno tak, aby mohla být věc rozhodnuta při prvním jednání ve věci, a tím by mělo přispívat k naplnění zásady rychlosti.⁴⁰

1.5.1 Předpoklady pro nařízení přípravného jednání

Přípravné jednání se může konat pouze za zákonem stanovených podmínek. Předseda senátu nařídí přípravné jednání, pokud není možné věc meritorně rozhodnout bez nařízení jednání nebo pokud nelze jednání připravit tak, aby bylo možno rozhodnout věc při jediném jednání

(§ 114c odst. 1 OSŘ). V případě, že soud již vydal kvalifikovanou výzvu, je přípravné jednání vyloučeno. Nadto se musí předseda senátu zabývat tím, zdali je takovýto postup vzhledem k okolnostem případu účelný.⁴¹

Přípravné jednání je neveřejné a jeho průběh je neformální. Předseda senátu zašle předvolání k přípravnému jednání účastníkům řízení a jejich zástupcům, popř. jiným osobám,

³⁸ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 197.

³⁹ HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010, s.47-48.

⁴⁰ Tamtéž s.79-80.

⁴¹ Tamtéž, s. 80-81.

jejichž účast bude na přípravném jednání třeba.⁴² Předvolání k přípravnému jednání dle § 114c OSŘ, které musí být doručeno alespoň 20 dnů před tím, než se bude konat přípravné jednání, se doručuje do vlastních rukou a náhradní doručení je zákonem vyloučeno.⁴³ To ovšem neplatí, pokud se předvolání doručuje prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky. V takovém případě náhradní doručení je možné (§ 114c odst. 2 OSŘ).

V § 114c odst. 6 a 7 OSŘ je zakotvena zvláštní poučovací povinnost, která vyplývá již z obecné poučovací povinnosti zakotvené v § 5 OSŘ. Soud je povinen účastníky řízení poučit o následcích, které nastanou, pokud se žalobce či žalovaný k přípravnému jednání nedostaví bez řádné omluvy. Další významná skutečnost, o které musí být účastníci řízení poučeni, je koncentrace řízení, která nastává právě ke skončení přípravného jednání. Ve výjimečných případech je možné poskytnout účastníkům řízení delší lhůtu (maximálně 30 dnů) pro splnění povinnosti tvrzení a povinnosti důkazní.⁴⁴

1.5.2 Obsah přípravného jednání a následky nedostavení se na přípravné jednání

V rámci přípravného jednání předseda senátu ve spolupráci s účastníky řízení přezkoumá, zdali jsou splněny podmínky řízení, a pokud splněny nejsou, vyzve je k nápravě těchto nedostatků; dále vyzve účastníky, aby splnili svou povinnost tvrzení a důkazní, popř. splnili i jiné procesní povinnosti. Pokud to připouští povaha věci, je předseda senátu povinen usilovat o vyřešení věci smírem.⁴⁵

Následky nedostavení se na přípravné jednání postihují účastníky řízení poměrně přísným způsobem, avšak každého odlišně. V případě, že se na přípravné jednání bez řádné omluvy nedostaví žalovaný, i přesto, že byl řádně a včas předvolán, nastává tzv. fikce uznání nároku dle § 114c odst. 6 OSŘ, kdy se má za to, že žalovaný uznává nárok, který je proti němu žalobou uplatňován a soud na základě toho vynese rozsudek pro uznání. Pokud se nedostaví na přípravné jednání bez řádné omluvy žalobce nebo jiný navrhovatel, ačkoli byly splněny podmínky včasného a řádného předvolání, soud řízení zastaví v souladu s § 114c odst. 7 OSŘ.⁴⁶

⁴² WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2011, s. 339.

⁴³ ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Doručování v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2009, s. 65.

⁴⁴ BUREŠ Jaroslav. In DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. §1 – 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 802 (§ 114c OSŘ).

⁴⁵ HAMUEÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010, s.83-84.

⁴⁶ Tamtéž, s. 90-91.

1.6 Odvolání proti rozsudku pro uznání

V případě, že není účastník spokojen s rozhodnutím, má možnost se bránit opravným prostředkem, a to odvoláním. Odvolání obecně je možno podat pouze, pokud jsou splněny zákonné podmínky, označené jako podmínky přípustnosti odvolání. Lhůta pro podání odvolání je v případě odvolání směřujícího proti rozsudku pro uznání (také rozsudku pro zmeškání) stejná jako u odvolání brojících proti jiným rozhodnutím, tedy 15 dní od doručení rozhodnutí. Oproti tomu jsou u rozsudků pro uznání a pro zmeškání značně omezeny odvolací důvody. Tento odvolací důvod je zakotven v § 205b OSŘ „*skutečnosti nebo důkazy, jimiž má být prokázáno, že nebyly splněny předpoklady při jejich vydání.*“ a jedná se o důvody zmatečnosti uvedené v § 205 odst. 2 písm. a) OSŘ „*nebyly splněny podmínky řízení, rozhodoval věcně nepřislušný soud prvního stupně, rozhodnutí soudu prvního stupně vydal vyloučený soudce (přisedící) nebo soud prvního stupně byl nesprávně obsazen, ledaže místo samosoudce rozhodoval senát*“.⁴⁷

Odvolání je univerzální opravný prostředek, kdy pokud není jeho podání zákonem vyloučeno, je možné ho podat proti každému prvostupňovému rozhodnutí, ať už se jedná o rozsudek či usnesení. Odvolání není přípustné proti rozsudku, kde peněžité plnění, o němž bylo rozhodnuto, nepřevyšuje částku 10.000 Kč, přičemž k příslušenství pohledávky se nepřihlíží (§ 202 odst. 2 OSŘ). Toto omezení (tzv. bagatelní věci) ovšem neplatí právě pro rozsudky pro uznání a rozsudky pro zmeškání, které jsou při naplnění odvolacího důvodu přezkoumatelné vždy bez ohledu na výši peněžitého plnění.⁴⁸

⁴⁷ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2011, s.424-425.

⁴⁸ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s.304-305.

2. Ústavněprávní rámec

Pro zodpovězení mé výzkumné otázky považuji za vhodné rozebrat v mé diplomové práci ústavněprávní rámec rozsudku pro uznání. V této kapitole uvedu některé zásady, potažmo principy a ústavně zaručená práva, která s rozsudkem pro uznání a civilním právem procesním souvisí.

Koncept podstaty právních principů a zásad bývá pojímán různorodými způsoby. Obecně se ovšem vytyčují dva hlavní směry, a to směr pozitivistický, který vyjadřuje názor, že pro platnost právních principů je nezbytné jejich zakotvení v platném právu. Druhým je směr přirozenoprávní, který spatřuje podstatu právních principů ve spojení s mravními a obecně uznávanými společenskými hodnotami bez požadavku zakotvení těchto zásad v platném právu. Spory o to, který z těchto směrů má mít přednost vyřešeny nejsou a zřejmě ani nikdy definitivně vyřešeny nebudou. Právní principy hrají v právu důležitou roli, zejména při interpretaci a aplikaci práva.⁴⁹

Mnoho základních zásad a principů je zakotveno v ústavních předpisech, tedy v Ústavě České republiky a v Listině základních lidských práv a svobod (dále jen „LZPS“). V hlavě čtvrté Ústavy je upravena moc soudní, tedy zejména nezávislost a nestrannost soudu a soudců, vázanost soudce zákonem, ústnost a veřejnost jednání. V LZPS se nachází ustanovení, které vyjadřují jednotlivé komponenty práva na spravedlivý proces. Dále jsou některé principy zakotveny na nižší úrovni, tedy na úrovni zákonných předpisů – zejména základní ustanovení obsažená v OSŘ (právo na přístup k soudu, rovnost účastníků, rychlost a hospodárnost řízení), nebo některá ustanovení v zákoně o soudech a soudcích. Existují i zásady, které nejsou vyjádřeny explicitně, a musí být dovozeny výkladem či interpretací. Výčet právních principů a zásad je tedy výčtem demonstrativním.⁵⁰

2.1 Spravedlnost

Spravedlnost je z jednoho úhlu pohledu považována za všeobecný cíl soukromého práva, k jehož dosažení právo směřuje, ovšem z jiných úhlů pohledu zaujímá pojem spravedlnost různé podoby. Pojem spravedlnost tedy nelze definovat jednotně a jednoduše a používá se proto spíše

⁴⁹ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2011, s. 59.

⁵⁰ Tamtéž, s. 59 – 60.

Poprvé byl termín spravedlnost definován v antickém Řecku. Platónova definice spravedlnosti vycházela z myšlenky, že jedinec přebírá odpovědnost za spravedlnost. Dle této teorie má sloužit spravedlnost obecnému blahu. Velmi známá teorie spravedlnosti pochází od dalšího velkého filosofa antického Řecka, Aristotela, který spravedlnost členil na univerzální, individuální a komutativní. Jinak byl pojem spravedlnosti chápán v antickém Římě, kde spravedlnost souvisela mnohem více s jedincem a jeho osobní svobodou.⁵²

Z novodobějších názorů je možno zmínit názor Herberta Harta, který hlavní smysl spravedlnosti spatřuje v obnovování rovnováhy, který zaštituje názorem „Posuzuj podobné případy obdobně“ a „Posuzuj odlišné případy odlišně“.⁵³ V současnosti se vlivem europeizace akceptuje komutativní spravedlnost, která nahradila starší názory o národních prototypch spravedlnosti. Do konceptu principu svobodného trhu, jehož vybudování byl jeden z hlavních cílů evropského práva, byly v průběhu jeho tvorby a fungování začleňovány komponenty sociální spravedlnosti.⁵⁴

Myšlenka, či možná spíše lépe říct záruka, spravedlivé ochrany práva a oprávněných zájmů je vyjádřena již v úvodním § 1 OSŘ. Úkolem soudu tedy není jen náležitě aplikovat normy hmotného práva, nýbrž snaha o dosažení co nejspravedlivějšího řešení daného případu. K tomu, aby soud rozhodl správně a spravedlivě, slouží komponenty práva na spravedlivý proces, které rozeberu níže.⁵⁵ Krom práva na spravedlivý proces obsahuje pojem spravedlnosti další složky jako je právo na přístup k soudu či rovnost zbraní. Dá se tedy uzavřít, že hlavním cílem občanského soudního řízení je spravedlnost, který je doplněn dalšími atributy jako jsou rychlost a efektivita ochrany subjektivních práv a oprávněných zájmů.⁵⁶

2.2 Právo na spravedlivý proces

⁵¹ HURDÍK, Jan. *Náklady občanského soudního řízení a rovný přístup účastníků ke spravedlnosti*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, s. 1-2.

⁵² HURDÍK, Jan. *Náklady občanského soudního řízení a rovný přístup účastníků ke spravedlnosti*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, s. 2.

⁵³ HART, Herbert Lionel Adolphus. *Pojem práva*. Praha: PROSTOR, 2004, s.161. In PŘÍDAL, Ondřej. Pojem právo na spravedlivý proces v civilním řízení. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 18, č. 20, s. 731.

⁵⁴ MICKLITZ, Hans Wolfgang. *The Many Concepts of Social Justice in European Private Law*. Cheltenham (UK), Northampton (USA): Edward Elgar, 2011, s. 3. In HURDÍK, Jan. *Náklady občanského soudního řízení a rovný přístup účastníků ke spravedlnosti práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, s. 7.

⁵⁵ LAVICKÝ, Petr. *Funkční vazby občanského práva hmotného a procesního*. Disertační práce. Brno: Právnická fakulta MU, 2006/7, s. 159.

⁵⁶ HURDÍK, Jan. *Náklady občanského soudního řízení a rovný přístup účastníků ke spravedlnosti*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, s. 17-18.

Právo na spravedlivý proces je na vnitrostátní úrovni zakotveno zejména v LZPS, konkrétně v hlavě páté. Zde je právo na spravedlivý proces vyjádřeno v 5 článcích (což je oproti některým jiným základním právům, které jsou vyjádřeny pouze v jediném článku, poměrně hodně). Za stěžejní ustanovení práva na soudní ochranu a tím i práva na spravedlivý proces považují

čl. 36 odst. 1 LZPS, který zní: „Každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu.“ Dalšími předpisy jsou Ústava ČR a zákony jako OSŘ nebo zákon o Ústavním soudu. Na mezinárodní úrovni se právu na spravedlivý proces významným způsobem věnuje Listina základních práv Evropské Unie a Úmluva o ochraně lidský práva a základních svobod.⁵⁷

Definovat pojem právo na spravedlivý proces je taktéž obtížným úkol a tak zde nastíním několik názorů a definic, které se objevují v různých publikacích. Stavinochová a Hlavsa spatřují v právu na spravedlivý proces rys civilního soudního řízení, který se projevuje v nezávislosti soudu při rozhodování případů za současného naplnění práva účastníků řízení vyjadřovat se v průběhu řízení ke všem skutečnostem v něm vzešlých. Tito autoři spojují se spravedlivým procesem také hospodárnost řízení.⁵⁸ Dle Holländera je základem práva na řádný proces princip nestrannosti, který obsahuje určité prvky. Prvním z těchto prvků má být nezávislost osoby, která daný spor rozhoduje, což souvisí s tím, že v dané věci nesmí být osobně zainteresována. Rozhodnutí musí být v souladu se zákonem (praeter legem). Dále se vyslovuje Holländer k otázce dokazování, které má taktéž probíhat nestranně, kdy mají účastníci řízení mít rovné možnosti. Konečné rozhodnutí musí být přezkoumatelné orgánem vyššího stupně.⁵⁹ Zahradníková vyjmenovává ve své publikaci jednotlivé principy, které odpovídají právu na spravedlivý proces – jsou jimi zásada veřejnosti, ústnosti, přímosti, zásada rovnosti, zásada rychlosti a hospodárnosti, nezávislost a nestrannost soudu a soudců a princip zákonného soudu a soudce.⁶⁰

K definování pojmu právo na spravedlivý proces se v mnoha usneseních a nálezech vyjadřuje také ÚS, přičemž dva z nich zde uvedu. „Rozsah práva na spravedlivý proces, jak vyplývá z čl. 36 odst. 1 a z dalších ustanovení Listiny základních práv a svobod, není možno vykládat tak, aby se garantoval úspěch v řízení. Právo na spravedlivý proces neznamená, že je jednotlivci zaručováno přímo a bezprostředně právo na rozhodnutí podle jeho názoru odpovídající skutečným hmotněprávním poměrům, ale je mu zajišťováno právo na takové spravedlivé řízení, v němž se uplatňují všechny zásady správného rozhodování podle zákona a v souladu s ústavními principy. Postupoval-li soud v souladu s příslušnými ustanoveními občanského soudního řádu, jež

⁵⁷ MOLEK, Pavel. *Právo na spravedlivý proces*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 27–28.

⁵⁸ STAVINOHOVÁ, Jaruška, HLAVSA, Petr. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Doplněk, 2003, s.71.

⁵⁹ HOLLÄNDER, Pavel. *Základy všeobecné státovědy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 127-128.

⁶⁰ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 45-52.

upravují průběh řízení a do nichž se promítají principy obsažené v hlavě páté Listiny základních práv a svobod, a svůj postup řádně odůvodnil, nemůže Ústavní soud učinit závěr, že proces byl veden způsobem, který nezajistil spravedlivý výsledek.“⁶¹ Jeden z novějších nálezů Ústavního soudu uvádí „Právo na spravedlivý proces je právo strukturované, zahrnující více samostatných subjektivních základních práv, formulovaných jak konkrétně (např. veřejnost a rychlost řízení či nezávislý a nestranný soud), tak i obecně (zejména „právo na spravedlivé projednání věci“). Právo na spravedlivé projednání věci je přitom pojmem neurčitým, otevřeným a přesně neobhraničeným. Jeho obsah zahrnuje nejen všechny ostatní záruky v Listině výslovně uvedené, ale také ty, které v něm výslovně uvedeny nejsou, ale byly vyvozeny judikaturou. Ve vztahu (nejen) k dokazování tak byly definovány principy, které jsou nedílnou součástí pojetí spravedlivého procesu. Jedná se především o principy rovnosti zbraní a kontradiktornosti. Znamená to, že spor se odehrává prostřednictvím kontradiktorní diskuse, kde strany sporu musejí mít „rovné zbraně“, tj. stejnou možnost mluvit a obhajovat „svoji“ pravdu. Neznamená to nutně absolutní, matematickou rovnost; jde o pojem relativní, zejména v tom smyslu, že nemůže zcela setřít rozdíl v procesním a zejména faktickém postavení stran vyplývající z jejich rozdílných možností.“⁶²

V současné době Ústavní soud v mnoha nálezech vyslovuje ve vztahu k rozsudku pro uznání porušení práva na spravedlivý proces. Tyto jednotlivé případy budou rozebrány v následující kapitole. Takové názory lze ovšem najít i v některých článcích různých odborníků. Například Macur tvrdí, že fikce uznání nároku dle § 114b OSŘ je v rozporu s právem na spravedlivý proces zakotveným v čl. 6 odst. 1 Evropské Úmluvy, neboť dle jeho názoru se procesní úkony dispozitivního charakteru nemohou stát právní fikcí, ale pouze procesními úkony učiněnými nositeli práva takový úkon učinit, popř. jejich zástupci.⁶³

2.3 Zásada materiální a formální pravdy

Občanské soudní řízení by mělo v každém jednotlivém případě směřovat k tomu, aby soud rozpoznal, kde je pravda. Zásada materiální pravdy neboli objektivní pravdy, která je zakotvena v § 153 odst. 1 OSŘ znamená, že soud zjistí, jaký je skutečný stav věci a na základě těchto zjištění vynese rozhodnutí s tímto stavem souladné. Význam této zásady tkví zejména v tom, že civilní proces má být vybudován takovým způsobem, aby soudu ve zjištění skutečného skutkového stavu věci nebránily žádné zákonem dané překážky. Jedině tak lze dojít ke spravedlivému rozhodnutí.⁶⁴

⁶¹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 5. srpna 2002, sp. zn. IV.ÚS 732/2000.

⁶² Nález Ústavního soudu ze dne 22. ledna 2008, sp. zn. Pl. ÚS 54/05, bod 42.

⁶³ MACUR, Josef. Rozsudek na základě fikce uznání nároku podle ustanovení § 114b o.s.ř. *Bulletin advokacie*, 2002, roč. 9, č. 2, s. 28.

⁶⁴ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 56.

Stav, kdy soud rozhoduje na základě zjištěného skutkového stavu dle § 153 odst. 1 OSŘ ovšem neplatí zcela. Soudní rozhodnutí může být v některých případech zapříčiněno uznáním žalobního nároku žalovaným nebo způsobené pasivitou účastníků řízení – např. v případě, kdy soud uloží žalovanému, aby se vyjádřil na kvalifikovanou výzvu v soudem stanovené lhůtě a on zůstane pasivní, vydá soud rozsudek pro uznání. Stejný následek nastane i v případě opožděného vyjádření žalovaného, a to i přesto, že vyjádření bude soudu doručeno před vydáním rozsudku pro uznání. Protože je soudu zřejmé, že pravda nemusí být v souladu s rozhodnutím, které bude vydáno, jsou právě tyto případy projevy zásady formální pravdy.⁶⁵

Dá se tedy říct, že zásada formální pravdy stanoví formální požadavky na proces, jež je vystavěn na dodržování určitých forem, na základě nichž je vydáno rozhodnutí, které buď je, nebo není v souladu se skutečným stavem. Takový formální proces v pravém smyslu existoval ve starém Římě, kdy tento proces byl vybudován na žalobách, od nichž se nebylo možno odchýlit. V současné době již takové pojetí formálního procesu není.⁶⁶

Donedávna byla zásada materiální pravdy považována za stěžejní, vůdčí zásadu týkající se zjišťování skutkového stavu. Zákonem č. 171/1993 Sb. byl znovuzaveden do českého právního řádu rozsudek pro uznání a rozsudek pro zmeškání, což jsou instituty, které se zaslouhují o posílení zásady formální pravdy v českém civilním procesu. V případě rozsudku pro uznání na základě fikce uznání nároku soud nerozhoduje na základě skutečně zjištěného skutkového stavu, ale na základě fikce uznání nároku, kdy za splnění ostatních zákonných předpokladů se má za to, že žalovaný nárok uznává.⁶⁷

2.4 Rovnost

Rovnost náleží taktéž k velmi důležitým zásadám civilního procesu. Každý demokratický právní stát tuto zásadu uznává jako jednu ze stěžejních zásad. Proto je rovnost zakotvena v předpisech ústavních. Pro soudní řízení je velmi zásadní ustanovení uvedené v čl. 96 Ústavy, které vyjadřuje rovnost všech účastníků řízení před soudem. Dále je rovnost zakotvena zejména v LZPS v čl. 1 (rovnost v právech a důstojnosti) a čl. 37 odst. 3, který vyjadřuje rovnost účastníků v řízení a v mezinárodních smlouvách, které se zabývají úpravou základních práv a svobod, kdy nejdůležitější z nich je Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. Dále lze zmínit např. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech. V těchto předpisech bývá často

⁶⁵ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 57.

⁶⁶ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2011, s. 80.

⁶⁷ HAMUŠÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010, s. 39.

vyjádřena např. rovnost zbraní procesních stran.⁶⁸

Rovnost je zakotvena i v dalších předpisech, zejména v OSŘ. V § 18 OSŘ uvedeno, že „účastníci mají v občanském soudní řízení rovné postavení“. Tím se má na mysli zejména tzv. „rovnost zbraní“, kterou Ústavní soud interpretuje následovně: „*Součástí práva na spravedlivý proces je zásada „rovnosti zbraní“. Každé procesní straně má být dána přiměřená možnost přednést svou záležitost, včetně důkazů, za podmínek, jež ji nestaví do podstatně nevýhodnější situace, než ve které je protistrana.*“ ...a dále „*Ze zásady rovnosti účastníků řízení však nelze vyvozovat abstraktní postulát, že všichni účastníci řízení musí v každém okamžiku řízení současně disponovat určitým procesním prostředkem. V případě některých procesních prostředků plyne naopak z jejich povahy a účelu, že jejich uplatnění může být v dispozici pouze jedné strany.*“⁶⁹

⁶⁸ HURDÍK, Jan, LAVICKÝ, Petr. *Systém zásad soukromého práva*. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 111- 112.

⁶⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 19. ledna 2010, sp. zn. Pl. ÚS 16/09, body 22 a 26.

3. Judikatura Ústavního soudu

3.1 Zdravotní indispozice jako omluvitelný důvod zmeškání lhůty

Obecné soudy projednávaly žalobu o zaplacení peněžité částky, kdy tato částka vyplývala, dle tvrzení žalobce, ze smlouvy o půjčce. Soud I. stupně vydal platební rozkaz, v němž byla obsažena kvalifikovaná výzva. Dne 9. září 2009 byl žalovanému doručen platební rozkaz. Žalovaný podal proti platebnímu rozkazu odpor dne 14. září 2009. Dnem podání odporu (podle tehdejší účinné úpravy) počala žalovanému běžet 30denní lhůta k tomu, aby se k žalobě vyjádřil. Vyjádření k žalobě, ve kterém žalovaný namítal, že mezi ním a žalobcem byla ve skutečnosti uzavřena smlouva o dílo, čímž tedy vyjádřil, že s v žalobě uplatněným nárokem nesouhlasí, ovšem žalovaný soudu zaslal až 27. října 2009, tedy po uplynutí lhůty. Současně s vyjádřením zaslal žalovaný soudu i odůvodněnou žádost o prominutí zmeškání lhůty. Žalovaný uvedl, že od 6. října 2009 do 15. října 2009 (tedy 3 dny poté, co uplynula lhůta k vyjádření se k žalobě) ho postihly výrazné zdravotní problémy se zrakem. Kvůli těmto potížím nebyl žalovaný schopen se na kvalifikovanou výzvu ve stanovené lhůtě vyjádřit. K prokázání svých tvrzení žalovaný doložil lékařskou zprávu. Soud I. stupně i přesto žádost o prominutí zmeškání lhůty zamítl a vydal rozsudek pro uznání. Žalovaný se obrátil na Ústavní soud s tím, že postupem obecných soudů bylo zasaženo do jeho práva na spravedlivý proces. V nálezu pod sp. zn. I. ÚS 3263/13 ÚS uvedl, že právo na spravedlivý proces, zaručené v čl. 36 odst. 1 LZPS, bylo porušeno, neboť předpoklady pro vydání rozsudku pro uznání splněny nebyly. Judikaturou byl výklad § 114b odst. 5 OSŘ rozšířen na situace, kdy na straně žalovaného existoval tak závažný důvod, že jej nebyl ani schopen soudu ve stanovené lhůtě sdělit. Co se týče posuzování závažnosti důvodu, měl by se soud přiklonit k vstřícnějšímu přístupu k žalovanému a umožnit mu vyjádřit své námitky. Žalovaný podal odpor proti platebnímu rozkazu velmi brzy po jeho doručení, z čehož lze jasně usuzovat, že svým chováním nechtěl způsobit průtahy v řízení. Žalovanému rozhodně nelze vyčítat, že vyjádření k žalobě nepsal ihned po podání odporu, neboť nemohl tušit, že ho postihnou zdravotní problémy. Dle Ústavního soudu nelze žalovanému vytknout ani to, že soudu nesdělil, jaký vážný důvod ho tížil.⁷⁰

V tomto rozhodnutí jsem se naprosto ztotožnila s názorem ÚS. Obecné soudy by se dle mého názoru měly v jednotlivých kauzách detailně zabývat právě tím „závažným důvodem“, který žalovanému ve vyjádření se k žalobě bránil. Pokud se těmito důvody obecné soudy zabývat

⁷⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 12. září 2016, sp. zn. I. ÚS 3263/13.

nebudou, tak jako v tomto případě, žalovaní se mohou obracet, a to poměrně často, s ústavními stížnostmi na ÚS, který je už je i tak poměrně dost přetížen. Pod „závažné důvody“, které by se vztahovaly jak pro vyjádření se na kvalifikovanou výzvu, tak pro sdělení vážných důvodů soudu, bych osobně podřadila zdravotní indispozice žalovaného závažnějšího charakteru (s nutností hospitalizace v nemocnici). Dále bych podřadila pod omluvitelný důvod (zde již jen pro vyjádření se na kvalifikovanou výzvu) péči o nemocné dítě nebo jinou osobu, která si nemůže jinak sama pomoci a není jiné osoby, která by se o ni postarala. Naopak bych pod „závažné důvody“ nezařadila dovolené, výlety, v podstatě tedy žádné rekreační a volnočasové aktivity, a dokonce ani pracovní či služební cesty, neboť na rozdíl od zdravotního stavu, to jsou situace, které si člověk může naplánovat a dají se zrušit.

3.2 Ústavně konformní výklad úpravy rozsudku pro uznání

V průběhu projednávání tohoto případu došlo k přerušení řízení, protože I. Senát ÚS (dále jen navrhovatel) podal návrh na zrušení ustanovení § 114b odst. 5 OSŘ a § 153a odst. 3 OSŘ pro rozpor s ústavním pořádkem. Dále navrhovatel namítal, že tato ustanovení porušují právo na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 LZPS a čl. 6 odst. 1 Úmluvy a autonomii vůle dle čl. 2 odst. 3 LZPS a čl. 2 odst. 4 Ústavy, a to ve vztahu k žalovanému. Plénium ÚS, které o podaném návrhu rozhodovalo, v odůvodnění nálezu uvádí, že zásada autonomie vůle se projevuje zejména v tom, že je na vůli žalovaného, zdali nárok v žalobě uplatněný uzná nebo ne. Z nálezu sp. zn. Pl. ÚS 42/08 a i z názoru Macura, který je uveden výše, plyne, že dispoziční procesní úkony nemohou být vyvolány na základě právní fikce. Fikce dispozičních úkonů odporuje také ústavním zásadám, a to zejména když fikce uznání (a následně pak vydaný rozsudek po uznání) nastoupí i přesto, že žalovaný podal proti platebními rozkazu odpor. Institut fikce uznání nároku dle § 114b odst. 5 OSŘ a § 153a odst. 3 OSŘ byl tedy zkoumán tzv. testem proporcionality. Test proporcionality se skládá ze 3 kroků – přiměřenost, vhodnost a potřebnost. Legitimním cílem (tento požadavek vyplývá z testu racionality) fikce uznání nároku má být a je naplnění zásady rychlosti řízení. Kritérium potřebnosti již dle navrhovatele naplněno není, neboť k dosažení téhož legitimního cíle je možno použít i jiné právní instituty – konkrétně rozsudek pro zmeškání neboli kontumační rozsudek. Rozdíl mezi kontumačním rozsudkem a rozsudkem pro uznání spočívá mimo jiné v tom, že u kontumačního rozsudku je i při splnění zákonných předpokladů na uvážení soudu, zdali tento rozsudek vynese, kdežto rozsudek pro uznání je soud při splnění předpokladů povinen vydat. Tím by nedocházelo k porušování zásady autonomie vůle účastníků

řízení. Vláda ČR, která v řízení vystupovala jako vedlejší účastník, uvedla, že lhůta k vyjádření na kvalifikovanou výzvu, která může být i delší než zákonem stanovená 30denní lhůta, je dostatečně dlouhá. Nadto žalovaný není povinen ve vyjádření uvést svou argumentaci vyčerpávajícím způsobem. Dalším argumentem Vlády ČR pro zamítnutí návrhu na zrušení dotčených ustanovení byla skutečnost, že k vydání rozsudku pro uznání na základě fikce uznání může dojít jen pokud je žalovaný řádně soudem o tomto následku poučen. Po projednání návrhu na zrušení ustanovení § 114b odst. 5 OSŘ a § 153a odst. 3 OSŘ tento návrh plénum ÚS zamítlo s poukazem na svou dosavadní rozhodovací činnost, kdy v pouhých 4 případech z téměř 100 posuzovaných ústavních stížností vyhověl stěžovateli. ÚS se také staví poměrně kriticky k nahrazení rozsudku pro uznání kontumačním rozsudkem, neboť se jedná taktéž o fikci, konkrétně fikci nespornosti tvrzení uvedených žalobcem v žalobě, která nastoupí v důsledku nedostavení se žalovaného na jednání bez řádné omluvy, a to i přesto, že předvolání k jednání se nedoručuje žalovanému do vlastních rukou a může být doručeno fikcí. Nejsilnějším důvodem, proč byl návrh na zrušení napadených ustanovení zamítnut, je ovšem možnost ústavně konformního výkladu těchto ustanovení. K tomu ÚS uvedl, že k nápravě případných nesprávných rozhodnutí postačuje opravný prostředek (odvolání), u nějž jsou sice omezeny odvolací důvody, ale je možné napadnout i rozhodnutí vydaná v bagatelní sporech. Dále je rozsudkem pro uznání posílena zásada rovnosti účastníků (v plnění procesních povinností). Pokud žalobce nesplní své procesní povinnosti (povinnost tvrzení a důkazní), může dojít k odmítnutí žaloby. Další povinností žalobce je zaplacení soudního poplatku – pokud nedojde ke splnění této povinnosti ani přes výzvu soudu, může dojít k zastavení řízení. Proto je podle ÚS spravedlivé vznášet určité požadavky (související s fikcí uznání) i na žalovaného.⁷¹

S nálezem sp. zn. Pl. ÚS 13/15 se pojí několik odlišných stanovisek soudců (disentů). Konkrétně se 7 soudců vyslovilo pro zrušení ustanovení § 114b odst. 5 OSŘ a § 153a odst. 3 OSŘ, tedy návrh na zrušení ustanovení byl zamítnut jen těsnou většinou soudců. Nejzajímavějším disentem se mi jeví odlišné stanovisko soudkyně Kateřiny Šimáčkové a soudce Jaroslava Fenyka. Některé části tohoto odlišného stanoviska zde uvedu a zodpovím, jak bych se k dané problematice vyjádřila já.

Vždy je nutno u rozsudku pro uznání poměřovat proti sobě stojící hodnoty – efektivitu řízení, kdy na straně žalobce se jedná zejména o spravedlivé rozhodnutí a naplnění zásady rychlosti a proti tomu stojící právo žalovaného na projednání věci, právo přednést před soudem své argumenty a námítky a právo na správné a spravedlivé rozhodnutí. Toto poměrování se děje právě prostřednictvím testu proporcionality. Výsledné rozhodnutí by mělo být vždy ústavně

⁷¹ Nález Ústavního soudu ze dne 31. května 2016, sp. zn. Pl. ÚS 13/15.

konformní. Oba soudci tvrdí, že rozsudek pro zmeškání je vhodnější v tom, že u zmeškání se právní fikce týká jen zjištění skutkového stavu, tedy soud v odůvodnění uvede právní posouzení nároku a tím není v takové míře zkráceno právo na řádné odůvodnění rozhodnutí.⁷²

Co se týče komparace rozsudku pro uznání a kontumačního rozsudku. Pokusím se zhodnotit, v čem jsou klady a zápory těchto jednotlivých právních úprav. Nejprve se vyjádřím ke kvalifikované výzvě. Pokud se žalovaný nevyjádří ve lhůtě z omluvitelných důvodů, které jsem uvedla výše (popř. ani soudu nesdělí ve lhůtě, jaký vážný důvod mu v tom bránil a důvod sdělí až s opožděným vyjádřením), ale je zřejmé, že s nárokem nesouhlasí a hodlá se proti němu bránit, pak by neměla fikce uznání nároku nastoupit.

Pokud se jedná o nekompletní či nedostatečně odborné vyjádření na kvalifikovanou výzvu, pak by opět neměla fikce uznání nároku nastoupit, neboť je to často způsobeno tím, že podání psal laik, který si nemůže z finančních důvodů právní zastoupení dovolit, anebo se jednalo i o případy žalovaných, kteří byli sice právně zastoupeni, ale došlo v důsledku lidského pochybení k vyjádření na kvalifikovanou výzvu, které nebylo podle představ soudu. V souladu se zásadou rovnosti je proto nemyslitelné někoho trestat za jeho nemajetnost, neznalost práva nebo za pochybení. Proto i v těchto případech, kdy se žalovaný nějakým (i nekvalifikovaným) způsobem proti nároku v žalobě brání, nemůže dojít k vydání rozsudku pro uznání. Jak je ale vidět v této kapitole, obecné soudy často toto nerespektují.

Dalším případem je situace, kdy je kvalifikovaná výzva součástí platební rozkazu a žalovaný podá proti platebnímu rozkazu v zákonné lhůtě odpor. Odpor, který může být dokonce i bez odůvodnění, je nutno považovat za jasné sdělení žalovaného, že nárok v žalobě neuznává. Tím spíše je nutno na takových závěrech setrvat, pokud podaný odpor odůvodní. Proto pokud se v takových případech žalovaný nevyjádří na kvalifikovanou výzvu, opět zde není dle mého názoru fikce uznání nároku na místě, neboť dal žalovaný najevo, že nárok neuznává již podáním odporu. V případech, kdy není zřejmé, že žalovaný s nárokem, který je proti němu v žalobě uplatňován, nesouhlasí, tedy žalovaný se žádným způsobem nebrání, fikci uznání nároku schvalují.

Fikce uznání, která nastoupí v případě, že se žalovaný bez omluvy nedostavil na přípravné jednání se mi nezdá být úplně vhodným řešením. Žalovaný svou neúčast již zpětně neomluví (byť by se jednalo o jakkoli závažný omluvitelný důvod), a tím tedy nemá možnost zabránit vydání rozsudku pro uznání. Naopak dle § 153b odst. 4 OSŘ zákon v případě vydání rozsudku pro zmeškání dává žalovanému možnost podat návrh na zrušení tohoto rozsudku (pokud první jednání zmeškal z omluvitelných důvodů).

⁷² Nález Ústavního soudu ze dne 31. května 2016, sp. zn. Pl. ÚS 13/15.

Pokud jsou oba tyto rozsudky založeny na fikci uznání, měly by být dle mého názoru i stejné podmínky pro opravu případných excesů. Úpravu fikce uznání ve vztahu k přípravnému jednání bych zanechala ve stávající podobě. Pro posílení právní jistoty bych ovšem zvážila zavedení obdobného „nástroje“ jako je u kontumačního rozsudku. Tedy pokud žalovanému bránil ve sdělení omluvy soudu vážný důvod (zde bych se přiklonila k zdravotním komplikacím vyjádřených stejně jako u výše uvedeného nálezu), umožnila bych žalovanému podat návrh na zrušení rozsudku pro uznání. K podání takového návrhu bych určila přiměřenou lhůtu (v rozmezí 1 až 3 měsíců od odpadnutí překážky).

Pro budoucí právní úpravu bych tedy buď navrhovala zavedení jiného prostředku nápravy, anebo úplné nahrazení fikce uznání nároku kontumačním rozsudkem (podrobněji v závěru). Pro druhou variantu (nahrazení kontumačním rozsudkem) svědčí i historická právní úprava a právní úprava v Německu.

3.3 K podmínkám vydání rozsudku pro uznání

V situaci, kdy soud I. stupně uložil žalované, aby se vyjádřila na kvalifikovanou výzvu, podala žalovaná ve stanovené lhůtě vyjádření prostřednictvím své právní zástupkyně. Toto podání, které bylo učiněno elektronicky, ovšem soudu bylo doručeno nekompletní. Do datové schránky byla doručena pouze první strana rozsáhlejšího podání. Již z této jediné, první strany bylo zřejmé, že žalovaná nárok v žalobě neuznává, neboť se vyjádřila k započtení pohledávky, tedy vyjádřila nesouhlas s nárokem proti ní uplatněným. Soudu muselo být zřejmé, že toto vyjádření nebylo kvůli administrativní či technické chybě doručeno v celém rozsahu. Soudkyně se s tímto podáním seznámila a jelikož považovala vyjádření k žalobě za nedostatečné, rozhodla rozsudkem pro uznání. Žalovaná se následně obrátila s ústavní stížností na ÚS, který konstatoval v nálezu vedeném pod sp. zn. IV. ÚS 842/16 porušení práva na spravedlivý proces, neboť došlo k porušení zásady spravedlivé ochrany práv účastníků řízení. Soud je povinen v každém případě vyzvat žalovaného k doplnění vyjádření. Pokud by byl žalovaný pasivní a na takovou výzvu nereagoval, lze z toho usuzovat, že žalovaný nárok v žalobě uznává a až tehdy lze vynést rozsudek pro uznání.⁷³

V případech, kdy žalovaný dá jakýmkoli zřetelným způsobem soudu na vědomí, že nárok neuznává, nemělo by podle mě dojít k vydání rozsudku pro uznání. Zde je naprosto zřejmé, že žalovaná dala soudu na vědomí, že proti tvrzením žalobce chce brojit. V zákoně nejsou

⁷³ Nález Ústavního soudu ze dne 19. července 2016, sp. zn. IV. ÚS 842/16.

definovány požadavky na obsah či rozsah vyjádření (ve vyjádření k žalobě není nutné uvést všechny tvrzené skutečnosti). Vzhledem k restriktivnímu výkladu předpokladů pro vydání rozsudku pro uznání je trestání žalovaného za to, že se zmýlil či pochybil, v rozporu s ústavními zásadami i obyčejným lidským cítěním. Dle mého názoru (i názoru ÚS) tedy nebyly splněny předpoklady pro vydání rozsudku pro uznání. Ve všech podobných situacích by se soud měl pokusit zjistit přesné stanovisko žalovaného (zejména výzvou k doplnění či upřesnění vyjádření k žalobě) a vydání rozsudku pro uznání by se mělo v případě nekompletního vyjádření k žalobě považovat za řešení ultima ratio.⁷⁴

3.4 Vydání rozsudku pro uznání založeného na fikce uznání

V dalším případě soud I. stupně (Obvodní soud pro Prahu 4) projednával žalobu o zaplacení peněžité částky. Tento soud uložil žalované povinnost vyjádřit se na kvalifikovanou výzvu ve stanovené lhůtě a řádně žalovanou poučil o následcích nesplnění této povinnosti. V průběhu lhůty k vyjádření se k žalobě odeslal soud žalované vyrozumění o odročení jednání, které nařídil, a to na žádost žalobce. V tomto vyrozumění bylo stanoveno, že až bude nařízeno nové jednání, bude k němu žalovaná předvolána. O konání nového jednání byla žalovaná řádně informována. Z tohoto jednání se ovšem omluvila a vznesla námitku místní nepřislušnosti. Tato námitka byla oprávněná, a tak byla věc postoupena Okresnímu soudu v Benešově, jako soudu místně příslušnému. Tento okresní soud rozhodl rozsudkem pro uznání s tvrzením, že předpoklady pro jeho vydání byly splněny, neboť kvalifikovaná výzva se považuje za platnou, i když je vydána místně nepřislušným soudem.⁷⁵ Z rozsudku Nejvyššího soudu, sp. zn. 33 Cdo 1862/2007 ze dne 29. července 2009 lze shrnout, že kvalifikovaná výzva vydaná soudem, který následně na základě vznesené námítky žalovaného vyslovil svou místní nepřislušnost, vyvolává stejné účinky jako kvalifikovaná výzva vydaná soudem místně příslušným.⁷⁶

Rozsudek pro uznání na základě fikce uznání nároku výrazně zasahuje do procesního postavení žalovaného, neboť jeho vydáním je žalovanému odepřen meritorní přezkum věci. ÚS v nálezu sp. zn. I. ÚS 2693/16 vyslovil, že obecné soudy jsou povinny zacházet s fikcí uznání nároku a rozsudkem pro uznání co nejopatrněji. I v situacích, kdy jsou splněny předpoklady pro vydání rozsudku pro uznání jsou soudy povinny jej používat uvážlivě. Soudy musí zvážit, zdali z chování žalovaného a z okolností případu vyplývá, že žalovaný je či není v řízení pasivní a zdali

⁷⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 19. července 2016, sp. zn. IV. ÚS 842/16.

⁷⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 14. února 2017, sp. zn. I. ÚS 2693/16.

⁷⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. července 2009, sp. zn. 33 Cdo 1862/2007.

činí svým jednáním procesní obstrukce vedoucí k průtahům v řízení. Pokud je zřejmé, že se žalovaný brání proti němu v žalobě uplatněném nároku, vyjádří svůj nesouhlas s nárokem včas či se nechá právně zastoupit, je zcela nepřipustné a v rozporu se zásadami civilního procesu, i s ústavními zásadami vynést rozsudek pro uznání. Fikce uznání nároku má být používána jako nástroj výjimečný. To se dá vyložit tak, že rozsudek pro uznání může soud vynést jen v jasných, nesporných případech. Předpoklady pro vydání rozsudku pro uznání musí být vykládány restriktivně. Při porušení těchto pravidel pak dochází právě k zásahům do práva na spravedlivý proces a jeho jednotlivých komponentů (práva na přístup k soudu, práva být slyšen). Tedy pokud bylo žalované doručeno oznámení o odročení jednání, domnívala se zcela rozumně, jako každý jiný průměrný člověk, že své vyjádření k žalobě bude moci prezentovat u nařízeného jednání ústně. Původně místně nepřislušný soud tedy vyvolal u žalované dojem, kdy předpokládala, že se bude konat ústní jednání, a poté co žalovaná vznesla námitku místní nepřislušnosti, rozhodl již místně příslušný soud rozsudkem pro uznání, což žalovaná považovala za matoucí a v rozporu s právem na spravedlivý proces. V tomto případě je zcela jasné, že se žalovaná nechovala takovým způsobem (žádná lhostejnost či obstrukce, žádné průtahy v řízení), aby to odůvodňovalo vydání rozsudku pro uznání. Místně příslušný soud tedy nepostupoval uvážlivě ani přiměřeně a tím bylo porušeno právo na spravedlivý proces žalované.⁷⁷

Zde se opět ztotožňuji s rozhodnutím ÚS. Jak jsem již zmínila, obecné soudy musí rozlišovat velmi opatrně a pečlivě, jak se žalovaný chová a co svým chováním žalovaný zamýšlí. Pokud je zřejmé, že se chová tak, že je mu v podstatě lhostejno, jak spor dopadne nebo se chová tak, aby soudní řízení jen protahoval, je v souladu se zásadou rychlosti i se zásadou práva na spravedlivý proces vynést rozsudek pro uznání. V opačných případech, kdy žalovaný pouze brojí proti vznesenému nároku, není rozsudek pro uznání na místě. Největší přínos tohoto nálezu spatřuji právě v tom, že ÚS vyslovil povinnost restriktivního výkladu předpokladů pro vydání rozsudku pro uznání a citlivého zacházení s tímto nástrojem, což bohužel stále poměrně dost obecných soudů nedodržuje a tím dochází k porušování ústavně garantovaných práv a zahlcování ÚS ústavními stížnostmi.

3.5 Vyšší nároky na obsah žaloby v případě užití kvalifikované výzvy

Poslední případ, který uvedu, se týkal rozhodnutí obecného soudu, který rozhodoval o změně vyživovací povinnosti žalované vůči jejímu zletilému synovi, který v řízení vystupoval jako

⁷⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 14. února 2017, sp. zn. I. ÚS 2693/16.

žalobce. Tento soud žalované usnesením uložil, aby se vyjádřila na kvalifikovanou výzvu a poučil ji o následcích nesplnění této povinnosti. Jelikož se žalovaná ve stanovené lhůtě nevyjádřila, rozhodl soud rozsudkem pro uznání. Žalovaná podala odvolání s argumentací, kdy tvrdila, že žaloba neposkytovala dostatečný základ pro rozhodnutí ve věci. Krom toho byla žalovaná v době, kdy se měla vyjádřit na kvalifikovanou výzvu, umístěna v denní psychoterapeutické léčbě. Odvolací soud i přesto potvrdil napadený rozsudek, a proto se žalovaná obrátila na ÚS s ústavní stížností. ÚS shledal i v tomto nálezu vedeném pod sp. zn. I. ÚS 1261/15 porušení práva na spravedlivý proces. ÚS v odůvodnění uvádí, že obecné soudy jsou povinny vždy zvažovat, zdali je použití kvalifikované výzvy na místě. Na žalobu a skutková tvrzení, která jsou v ní obsažena je nutno vznést vyšší nároky. Soud je tedy povinen posuzovat, zdali žaloba poskytuje dostatečný základ pro vydání rozsudku pro uznání, pokud nastoupí fikce uznání nároku (v OSŘ je vyjádřeno formulací „vyžaduje-li to povaha věci a okolnosti případu“). Žaloba by tedy měla obsahovat všechny právně významné skutečnosti. Pokud žaloba neposkytuje relevantní tvrzení a informace v potřebném rozsahu, nelze použít kvalifikovanou výzvu a nelze rozhodnout rozsudkem pro uznání, neboť nejsou naplněny předpoklady pro jeho vydání. V případech, kdy se jedná o určení nebo změnu vyživovací povinnosti je nutno vymezit okruh rozhodných skutečností. Mezi tyto rozhodné skutečnosti, které jsou zakotveny v § 913 NOZ, patří „*odůvodněné potřeby oprávněného a jeho majetkové poměry, jakož i schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného*“. Pokud je takových povinných osob více, pak se vyživovací povinnost mezi ně rozprostře poměrně podle jejich možností. Nikdy nelze ovšem rozhodnout o povinnosti jednoho rodiče plnit vyživovací povinnost bez vědomostech o poměrech, možnostech a schopnostech rodiče druhého. Zvýšené nároky, kterým má žaloba vyhovět, zde rozhodně nejsou splněny. Žalobce pouze uvedl skutečnost, že žalovaná jakožto jeho matka nabyla v nemalém finančním rozsahu dědictví, neuvedl již jak s touto hodnotou hodlá žalovaná naložit, zdali jí např. nepotřebuje k úhradě dluhů. Žalobce vůbec neuvedl, jaké jsou majetkové (ani osobní) poměry jeho otce. Dá se říci, že v rozhodnutích týkajících se vyživovací povinnosti vůči zletilé osobě bude potřeba téměř vždy provést ke zjištění některých rozhodných skutečností adekvátní dokazování. ÚS tedy závěrem vyjádřil, že s výjimkou skutkově jednoduchých a jasných případů, by se ve věcech výživného vůči zletilým osobám nejspíše nemělo používat kvalifikované výzvy a tím by ani nemělo docházet k vydání rozsudků pro uznání.⁷⁸

Vzhledem k tomu, že rozsudek pro uznání na základě fikce uznání klade poměrně vysoké nároky na žalovaného, je dle mého názoru naprosto v pořádku, aby byly kladeny i vyšší nároky na žalobce a tím i na žalobu. Pokud je soud přesvědčen o oprávněnosti nároku žalobce

⁷⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 13. října 2016, sp. zn. I. ÚS 1261/15.

s pravděpodobností blížící se jistotě, pak v souladu s naplněním zásady rychlosti, považuji za vhodné použít institut kvalifikované výzvy. Pokud žalovaný bude mít k dispozici argumenty proti žalobci, a nezabrání mu ve vyjádření k žalobě nějaké mimořádné události, má poměrně dostatek času, aby reagoval a bránil se. Pokud ovšem bude žalovaný nečinný nebo se bude chovat tak, aby řízení pouze protahoval, není důvod rozsudek pro uznání nevydat.

4. Věcný záměr civilního řádu soudního

Současný OSŘ je účinný již od roku 1963, byl tedy přijat v době komunismu, a byl založen na ideologickém pojetí, které je v dnešní době nepřijatelné. Po pádu komunismu byly přijaty zásadnější změny, díky nimž byly největší nedostatky tohoto zákona odstraněny. I přesto, že byl postupem času OSŘ novelizován více než 150krát, stále je tento zákon poměrně dost nepřehledný. Odborná veřejnost si myslí, že zlepšovat OSŘ pomocí novel již není dále možné, a tak začala na tezi věcného záměru civilního řádu soudního pracovat skupina odborníků na civilní právo procesní. Jedná se o odborníky, kteří tvoří pracovní skupinu. Tato skupina má momentálně 5 členů.⁷⁹ Pracovní skupina počala na těchto tezích pracovat v dubnu roku 2016. V srpnu roku 2017 byly teze věcného záměru civilního řádu soudního odeslány na Ministerstvo spravedlnosti ČR.⁸⁰

4.1 Vyjádření se k žalobě

113. „Nerozhodl-li soud platebním rozkazem, doručí stejnopis žaloby neprodleně žalovanému. Zároveň jej usnesením vyzve, aby se k žalobě vyjádřil v přiměřené lhůtě, ne kratší než 30 dnů. Proti tomuto usnesení není stížnost přípustná. Žalobce může žalovanému doručit stejnopis žaloby přímo, avšak bez procesních následků. Vyjádření k žalobě nemusí soud ukládat, jde-li o jednoduchou věc nebo jde-li o zřejmě bezúspěšné uplatňování práva.“⁸¹

Věcný záměr pracuje pouze s prostou výzvou, nikoli s kvalifikovanou výzvou, jak je tomu v účinné právní úpravě. Jakmile je žaloba doručena soudu, je soud povinen ji přezkoumat, zdali není dán nedostatek procesních podmínek, nebo zdali žaloba neobsahuje vady. Pokud je žaloba v pořádku, soud ji zašle žalovanému s výzvou, aby se vyjádřil k žalobě. Oproti současné právní úpravě, kdy je výzva žalovanému zasílána i v případě že soud rozhodl platebním rozkazem, toto teze věcného záměru vypouští.⁸²

Jak jsem výše uvedla, několikrát ÚS rozhodoval o ústavních stížnostech, kdy se žalovaný nevyjádřil včas nebo řádně na kvalifikovanou výzvu poté, co podal proti platebnímu rozkazu

⁷⁹ Těmito členy v současnosti jsou JUDr. Petr Lavický, Ph.D.; prof. JUDr. Alena Winterová, CSc.; JUDr. Bohumil Dvořák, Ph.D., LL.M.; JUDr. Zdeněk Pulkrábek, Ph.D., a JUDr. Eva Dobrovolná, Ph.D., LL.M.

⁸⁰ Ministerstvo spravedlnosti. *Věcný záměr civilního řádu soudního*. [online]. justice.cz, [cit. 10. srpna 2018]. Dostupné na <<https://crs.justice.cz/>>.

⁸¹ Tamtéž.

⁸² Tamtéž.

odpor. Tuto změnu bych teda považovala za pozitivní, neboť by tím odpadlo (nebo alespoň potenciálně mohlo odpadnout) mnoho ústavních stížností. Tím, že žalovaný podává odpor proti platebnímu rozkazu projevuje dostatečně, že s nárokem v žalobě proti němu uplatněným nesouhlasí.

4.2 Rozsudek pro vzdání se nároku

252. „Vzdá-li se žalobce za řízení žalobou uplatněného nároku nebo jeho části, soud žalobu zamítne rozsudkem na základě vzdání se, navrhne-li to žalovaný.“⁸³

I přesto, že tato situace nebude tak častá, považují odborníci za praktické takové případy upravit zákonem. Rozsudek pro vzdání se nároku není totožný se situací, kdy bude řízení zastaveno z důvodu zpětvzetí žaloby ani se situací, kdy dojde k zpětvzetí žaloby se současným vzdáním se nároku. Při zpětvzetí žaloby soud vynese usnesení. Pokud došlo v rámci zpětvzetí žaloby i k vzdání se nároku, je vyloučeno nové projednání nároku, a to i přesto, že usnesení není závazné. Naopak rozsudek pro vzdání se nároku lze považovat za plnohodnotné meritorní pravomocné rozhodnutí, neboť je nezměnitelné i závazné. Tento rozsudek bude vydáván jako následek dispozičního úkonu žalobce. Jelikož samotný takový projev vůle žalobce nepostačuje k tomu, aby bylo řízení meritorně ukončeno, je nutné, aby takové řešení navrhl sám žalovaný. Situace, kdy žalovaný takové řešení nenavrhne, není ve věcném záměru upravena, a contrario lze ale dovést, že by měl soud v řízení pokračovat.⁸⁴

4.3 Rozsudek pro uznání

253. „Uzná-li žalovaný za řízení zcela nebo zčásti nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, rozhodne soud rozsudkem pro uznání, navrhne-li to žalobce. To platí i v případě, že žalovaný uzná jen základ uplatňovaného nároku.“⁸⁵

Na rozdíl od účinné právní úpravy se s vydáním rozsudku pro uznání vyžaduje souhlas žalobce i v případě uznání nároku žalovaným zcela nebo uznání základu nároku (účinná právní úprava zakotvuje návrh žalobce pouze u uznání části nároku). V současné právní úpravě tedy soud vynese rozsudek pro uznání (u uznání nároku zcela anebo uznání základu nároku) i bez

⁸³ Ministerstvo spravedlnosti. *Věcný záměr civilního řádu soudního*. [online]. justice, cz, [cit. 10. srpna 2018]. Dostupné na <<https://crs.justice.cz/>>.

⁸⁴ Tamtéž.

⁸⁵ Tamtéž.

návrhu žalobce, čímž může být zkráceno právo žalobce na kontradiktorní projednání věci. Podle teze záměru bude však čistě záležet na žalobci, zdali bude vydán rozsudek pro uznání. V některých případech bude pro žalobce vhodnější, když bude věc před soudem projednána. V takové situaci tedy chybí návrh žalobce, a opět by měl soud věc projednat a v řízení pokračovat. Věcný záměr civilního řádu soudního navrhuje, aby i přes judikaturu ÚS, která v nálezu Pl. ÚS 13/15, vyslovila ústavní konformitu fikce uznání a rozsudku pro uznání, nahrazení fikce uznání nároku rozsudkem pro zmeškání (podrobněji níže).⁸⁶

254. „Rozsudek pro uznání nelze vydat, brání-li tomu povaha věci nebo okolnosti konkrétního případu.“⁸⁷

Tato teze zakotvuje, že rozsudek pro uznání není možné vydat, pokud strany nemohou disponovat s právy a povinnostmi, o které se v řízení jedná. Dále není možné rozsudek pro uznání vydat, pokud by rozhodnutí bylo v rozporu se zákonem nebo dobrými mravy.⁸⁸

4.4 Rozsudek pro zmeškání

255. „Nevyjádří-li se žalovaný včas k žalobě, rozhodne soud na návrh žalobce rozsudkem pro zmeškání. Skutkové přednesy žalobce, týkající se věci, se v takovém případě považují za pravdivé, ledaže jsou v rozporu s obsahem spisu; na tomto základě soud o žalobě rozhodne.“

Pokud se žalovaný vyjádří na kvalifikovanou výzvu po lhůtě, nastoupí v souladu s § 114b odst. 5 OSŘ fikce uznání nároku. Ve věcném záměru je navrženo nahradit fikci uznání nároku rozsudkem pro zmeškání. Taková právní úprava je v současnosti např. v Rakousku. V současné době je rozsudek pro uznání pojmán jako trest pro žalovaného za jeho chování v řízení (zejména pasivita, lhostejnost, obstrukce). Rozsudek pro zmeškání má naopak strany v řízení motivovat k procesní aktivitě. Rozsudek pro zmeškání obecně přijde na řadu, když se žalovaný nedostaví k jednání, neboť žalovaný nemá, co by na svou obranu uvedl proti nároku žalobce. V souladu s ideovými východisky věcného záměru se dále navrhuje, aby kontumační rozsudek nebyl vydáván v situacích, kdy se tvrzení procesní strany, která úkon nebo jednání nezmeškala, ukážou být nepravdivými (často budou tato tvrzení odporovat důkazům přiloženým k žalobě). Věcný záměr navrhuje jako případnou obranu proti kontumačnímu rozsudku návrh na navrácení v předešlý stav, nebo odvolání.⁸⁹

⁸⁶ Ministerstvo spravedlnosti. *Věcný záměr civilního řádu soudního*. [online]. justice.cz, [cit. 10. srpna 2018]. Dostupné na <<https://crs.justice.cz/>>.

⁸⁷ Tamtéž.

⁸⁸ Tamtéž.

⁸⁹ Tamtéž.

256. „Soud rozhodne rozsudkem pro zmeškání podle bodu 255 také tehdy, zmešká-li strana řízení přípravný rok a protistrana vydání rozsudku pro zmeškání navrhne. Nekonal-li se výjimečně přípravný rok, platí to obdobně pro zmeškání prvního ústního jednání.“⁹⁰

Věcný záměr dále navrhuje rozsudek pro zmeškání i v případě, kdy se některá z procesních stran nedostaví k přípravnému roku a druhá strana soudu navrhne, aby rozhodl rozsudkem pro zmeškání. Pokud zmešká přípravné jednání žalobce, je v současné právní úpravě zakotven následek, při splnění ostatních zákonných podmínek jako je např. řádné a včasné doručení předvolání, spočívající v zastavení řízení. Pokud se nedostaví k přípravnému jednání žalovaný, pak při splnění ostatních zákonných podmínek jako je např. řádné a včasné doručení předvolání, nastupuje fikce uznání nároku. Dle této teze věcného záměru by tedy bylo významně posíleno postavení žalovaného. Pokud dojde ke zmeškání přípravného roku (ať na straně žalobce, tak na straně žalovaného) z omluvitelných důvodů, může tato strana žádat o navrácení v předešlý stav. Vyloučení vydání rozsudku pro zmeškání platí i zde – pokud by jeho vydání odporovalo obsahu spisu. Pokud některá z procesních stran zmešká přípravný rok, je bez významu, že podala předtím žalobu, nebo se včas k žalobě vyjádřila, a právě ono zmeškání přípravného roku postačuje k vydání rozsudku pro zmeškání.⁹¹

257. „Proti usnesení o zamítnutí návrhu na vydání rozsudku pro zmeškání není přípustná stížnost. To platí také pro zamítnutí návrhu na vydání rozsudku pro vzdání se nároku a pro uznání.“

To, co bude níže popsáno, platí i pro rozsudky pro uznání a rozsudky pro vzdání se nároku, neboť soud je vydává na základě návrhu procesní strany. Pokud strana navrhne vydání rozsudku pro zmeškání, a soud jej nevydá, tak se v současné době o takovém návrhu nerozhoduje. Pokud nedojde k vydání rozsudku pro zmeškání, není žalobce dostatečně chráněn. V situaci, kdy je návrh na vydání rozsudku pro zmeškání zamítnut, je soud povinen nadále v řízení pokračovat a dovést řízení do vynesení běžného rozsudku. Pokud by byla ze zákona stížnost proti zamítnutí návrhu na vydání rozsudku pro zmeškání možná, vedlo by to pouze ke zdoluhavým průtahům v řízení.⁹²

⁹⁰ Ministerstvo spravedlnosti. *Věcný záměr civilního řádu soudního*. [online]. justice.cz, [cit. 10. srpna 2018]. Dostupné na <<https://crs.justice.cz/>>.

⁹¹ Tamtéž.

⁹² Tamtéž.

282. „Předběžnou vykonatelnost vysloví soud bez ohledu na opravný prostředek ve výroku rozsudku odsuzujícího k plnění: a) výživného, b) pracovní odměny za poslední tři měsíce před vyhlášením rozsudku, c) na základě rozsudku pro uznání.“⁹³

Nastává-li vykonatelnost rozsudku bez zřetele na podání opravného prostředku, je rozsudek předběžně vykonatelný. Oproti současné právní úpravě předběžně vykonatelných rozsudků je v tezi záměru vysloven nově rozsudek pro uznání. Dále oproti současné právní úpravě vyslovuje soud předběžnou vykonatelnost i v případech, kdy vyplývá ze zákona, a to z důvodu právní jistoty.⁹⁴

⁹³ Ministerstvo spravedlnosti. *Věcný záměr civilního řádu soudního*. [online]. justice.cz, [cit. 10. srpna 2018]. Dostupné na <<https://crs.justice.cz/>>.

⁹⁴ Tamtéž.

5. Komparace s německou právní úpravou

Ke komplexnímu posouzení institutu fikce uznání nároku a zodpovězení mé výzkumné otázky je nutné provést komparaci s právní úpravou jiného státu. V úvodu své diplomové práce jsem se zabývala historickou úpravou, konkrétně zákonem č. 113/1895 (civilní řád soudní), který ač již mnohokrát novelizován, je stále v Rakousku účinný. V této kapitole se budu věnovat právní úpravě v Německu. Německo jsem si vybrala proto, že je to naše sousední země, a zákonodárce se v mnoha právních předpisech inspiroval německou právní úpravou. Velké množství právních předpisů v Německu je stále v účinnosti, a to i přesto, že tyto zákony byly přijaty mnohdy před více než 100 lety, což svědčí o kvalitě těchto předpisů. V mnoha ohledech se německá úprava shoduje s rakouskou, tudíž se dá říci, že se jedná i o částečný náhled do civilního práva procesního v Rakousku.

Jako každý demokratický právní stát, i Německo má svoji Ústavu, tzv. Grundgesetz. Ústava Německa byla přijata 8. května 1949 a 23. května téhož roku nabyla účinnosti. Prvních 20 článků této Ústavy, která je stále účinná, se věnuje základním lidským právům a svobodám a ústavněprávním zásadám. V úvodních ustanoveních německé Ústavy tedy najdeme principy jako jsou např. důstojnost, mír a spravedlnost ve světě, právo na život, svoboda člověka, zakotvení rovnosti všech lidí před zákonem, rovnosti mužů a žen, dále ochrana rodiny a manželství, právo na zákonného soudce a mnoho dalších.⁹⁵

Právo civilního procesu je upraveno v zákoně, který nese název Zivilprozeßordnung, běžně známý pod zkratkou „ZPO“. Spolu se zákonem Gerichtsverfassungsgesetz (GVG) tvoří stavební kameny německého civilního procesního práva. Oba tyto zákony byly vytvořeny na konci 19. století a jsou dodnes stále účinné.⁹⁶ To dle mého názoru rozhodně svědčí o kvalitě těchto předpisů.

Německá právní úprava zná stejně jako česká právní úprava – výslovné uznání nároku žalovaným: *„Uzná-li strana uplatněný nárok zcela nebo zčásti, rozhodne soud podle tohoto uznání. K takovému rozhodnutí soudu není třeba nařizovat ústní jednání.“*⁹⁷ Tedy dá se shrnout, že uznání nároku žalovaným prostřednictvím dispozičního úkonu je v obou právních rádech srovnatelné.

⁹⁵ Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland. [online]. bundestag.de, [cit. 13. srpna 2018]. Dostupné na <https://www.bundestag.de/gg>.

⁹⁶ Zivilprozeßordnung (Deutschland). [online]. de.wikipedia.org, [cit. 13. srpna 2018]. Dostupné na [https://de.wikipedia.org/wiki/Zivilprozessordnung_\(Deutschland\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Zivilprozessordnung_(Deutschland)).

⁹⁷ § 307 zákona Spolkové republiky Německo, civilní soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (Zivilprozeßordnung).

Co se týče fikce uznání nároku, tak takový institut německá právní úprava nezná. Lze se domnívat, že vzhledem k určitým historickým důvodům se německý ZPO inspiroval rakouským civilním řádem soudním, neboť v těchto úpravách lze spatřovat poměrně značnou podobu.

§ 331 ZPO obsahuje právní úpravu obdobnou našemu nedostavení se na přípravné jednání. Pokud se žalovaný nedostaví v termínu na ústní jednání, a navrhne-li to žalobce, soud připustí ústní vyjádření žalobce k této věci. Pokud je návrh žalobce (nárok uplatněný v žalobě) odůvodněný, rozhodne soud rozsudkem pro zmeškání, v opačném případě je žaloba zamítnuta.⁹⁸ Pokud žalovaný včas soudu nesdělí, že hodlá proti nároku uplatněnému v žalobě brojit (vyjádřit nesouhlas s nárokem), tak soud rozhodne na návrh žalobce rozsudkem pro zmeškání i bez ústního jednání. Pokud by se ovšem ale žalovaný stihl nějakým způsobem vyjádřit a toto vyjádření by soudu stihl doručit předtím, než by soudce podepsal vydání rozsudek pro zmeškání, pak by k jeho vydání vůbec nedošlo.⁹⁹ Dá se říci, že druhý případ je obdobou kvalifikované výzvy v našem právním řádu. Návrh na vydání rozsudku pro zmeškání může být v několika situacích zamítnut, konkrétně se to týká 5 situací, kdy některé z nich uvedu. Za prvé strana, která se na jednání dostavila, není schopna prokázat oprávněnost nároku v žalobě, nebo za druhé strana, která se nedostavila k jednání, nebyla předvolána v souladu se zákonem, nebo za třetí žalovaný nebyl řádně poučen o negativních následcích jeho jednání.¹⁰⁰ Pro zajímavost dodávám, že německá právní úprava obsahuje také rozsudek pro zmeškání proti žalobci.

Závěrem lze říci, že německá právní úprava fikce uznání nároku je odlišná než česká právní úprava. Dá se říci, že v podobných situacích (obdoba přípravného jednání v § 331 odst. 1 ZPO a obdoba kvalifikované výzvy v § 331 odst. 3 ZPO), kdy se v České republice rozhoduje rozsudkem pro uznání vydaným na základě fikce uznání nároku, se v Německu rozhoduje rozsudkem pro zmeškání. Na vhodnost německé právní úpravy poukazuje v některých rozhodnutích i ÚS.¹⁰¹

⁹⁸ § 331 odst. 1 zákona Spolkové republiky Německo, civilní soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (Zivilprozeßordnung).

⁹⁹ § 331 odst. 3 zákona Spolkové republiky Německo, civilní soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (Zivilprozeßordnung).

¹⁰⁰ § 335 zákona Spolkové republiky Německo, civilní soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (Zivilprozeßordnung).

¹⁰¹ Např. v nálezů Ústavního soudu ze dne 28. ledna 2014, sp zn. Pl. ÚS 49/10.

6. Závěr

Ve své diplomové práci jsem se zabývala rozsudkem pro uznání, zejména tedy z pohledu fikce uznání nároku žalovaným. Cílem mé diplomové práce bylo odpovědět na výzkumnou otázku „Je aktuální právní úprava rozsudku pro uznání na základě fikce uznání nároku v rozporu s právem na spravedlivý proces?“

První a druhá kapitola mé diplomové práce jsou pojaty spíše teoreticky, kdy jsem pro účely zodpovězení výzkumné otázky definovala za pomoci popisné metody základní pojmy s rozsudkem pro uznání související. Současnou právní úpravu fikce uznání nároku žalovaným (tedy vydání rozsudku pro uznání v případě, kdy se žalovaný včas nevyjádří na kvalifikovanou výzvu anebo se žalovaný nedostaví bez omluvy k přípravnému jednání) jsem posuzovala z hlediska souladu s ústavněprávními zásadami a principy – zejména tedy soulad fikce uznání nároku žalovaným s právem na spravedlivý proces a jednotlivými komponenty, které právo na spravedlivý proces tvoří.

Se znovuzavedením institutů kvalifikované výzvy a přípravného jednání byla posílena zásada formální pravdy. V době komunistického Československa byla totiž vůdčí právní zásadou zásada materiální pravdy. Současný stav, kdy soud stále primárně rozhoduje na základě zjištěného skutkového stavu, tedy zásady materiální pravdy a zásada formální pravdy materiální pravdu pouze doplňuje, považuji za vhodný.

Dle mého názoru je narušena zásada rovnosti účastníků řízení, která je jednou z klíčových zásad v demokratickém právním státě a je to jeden z hlavních komponentů práva na spravedlivý proces, a to v oblasti rovnosti zbraní. Dle mého názoru je celá úprava fikce uznání nároku zakotvena v neprospěch žalovaného. I přesto, že ÚS ve svých nálezech uvádí, že se zvyšují i nároky na plnění procesních povinností na straně žalobce, zejména tedy vyšší nároky na skutková tvrzení uvedená v žalobě (viz. Nález Ústavního soudu ze dne 13. října 2016, sp. zn. I. ÚS 1261/15) stále se domnívám, že žalovaný je v horším postavení (např. žalovaný je ze zákona povinen se vyjádřit na kvalifikovanou výzvu včas a řádně, vyjádření nesmí být podáno v nekompletním znění; v případě, že žalovanému ve vyjádření brání vážný důvod, je povinen jej sdělit. I přesto, že se často žalovaní chovají tak, že proti nároku uplatněnému v žalobě hodlají brojit, obecné soudy zcela nesprávně rozhodnou

rozsudkem pro uznání, tím dojde k porušení práva na spravedlivý proces, a tedy i porušení zásady rovnosti). Dále narušení zásady rovnosti účastníků spatřuji v rozdílných následcích nedostavení se na přípravné jednání na straně žalobce a na straně žalovaného.

Se zásadou rovnosti samozřejmě souvisí i právo na spravedlivý proces. Odpověď na moji výzkumnou otázku není a ani nemůže dle mého názoru být jednoznačná. Ztotožňuji se s mnohými nálezy ÚS, ve kterých se vyslovuje porušení práva na spravedlivý proces obecnými soudy. Vybrala jsem nálezy ÚS, které se týkají různých situací, které se v běžném životě dějí a vztahují se k fikci uznání nároku. Jednotlivé nálezy jsem analyzovala a snažila se vyhodnotit dílčí cíle pro zodpovězení mé výzkumné otázky. Osobně si myslím, že právní úprava fikce uznání nároku je v zákoně upravena poměrně vhodným a vyhovujícím způsobem. Ovšem obecné soudy v mnoha případech zneužívají fikce uznání nároku a rozhodují jednotlivé kauzy rozsudky pro uznání, i přesto, že pro jejich vydání není v konkrétních případech opodstatnění. V takovém případě pak ale obecné soudy tímto ledabylým nadužíváním rozsudku pro uznání porušují hlavní cíl a smysl fikce uznání nároku, totiž zásadu rychlosti a hospodárnosti, neboť se žalovaní často obrací na odvolací instanci, a mnohdy i na ÚS a tím dochází ke značným průtahům v řízení. ÚS ve svých nálezech vyslovil povinnost restriktivního výkladu předpokladů pro vydání rozsudku pro uznání a citlivého používání fikce uznání nároku žalovaným. Z analýzy některých nálezů ÚS vyplývá, že obecné soudy s vydáváním rozsudků pro uznání na základě fikce uznání nároku neumí (zatím) zacházet. Dle mého názoru není možno rozhodnout rozsudkem pro uznání v případech, kdy je naprosto zřejmé, že žalovaný s nárokem v žalobě proti němu uplatněným, nesouhlasí. Nesouhlas může žalovaný projevit vícero způsoby, např. pokud je kvalifikovaná výzva součástí platebního rozkazu a žalovaný podá proti platebnímu rozkazu odpor. I přesto, že se případně žalovaný nevyjádří na kvalifikovanou výzvu, je dle mého názoru podání odporu (zejména pokud je odpor podán včas a odůvodněn) dostatečnou obranou žalovaného proti nároku v žalobě. Totéž platí, pokud se žalovaný vyjádří ve lhůtě stanovené pro vyjádření na kvalifikovanou výzvu, kdy podání není soudu doručeno kompletní, je jasné, že žalovaný nárok v žalobě neuznává. Jako další důvod, kdy je zřejmé, že se žalovaný hodlá bránit, jsem shledala situaci, kdy si žalovaný opatří právního zástupce pro dané řízení. Pokud by obecné soudy používaly fikci uznání nároku uvážlivě, citlivě, dodržovaly restriktivní výklad, ústavněprávní zásady a zásady civilního procesu, mám za to, že je právní úprava fikce uznání nároku v souladu s právem na spravedlivý proces. Vzhledem k tomu, že ale obecné soudy často jednají ledabyle, navrhuji níže možná řešení budoucí právní úpravy.

K tomu, abych si udělala komplexní názor na současnou právní úpravu fikce uznání nároku žalovaným jsem za pomoci metody komparace zkoumala v úvodu své práce historickou právní

úpravu. Civilní řád soudní v situacích, ve kterých se v současné době rozhoduje rozsudkem pro uznání, rozhodoval rozsudkem pro zmeškání. Tento zákon je stále v Rakousku účinný. Dále jsem českou právní úpravu porovnála s německou právní úpravu, která používá rozsudek pro uznání pouze v případě výslovného uznání nároku žalovaným. V situacích, které se podobají české právní úpravě fikce uznání nároku, je v Německu zakotven rozsudek pro zmeškání. Poté, co jsem provedla metodu komparace, jsem zjistila, že pro fikci uznání nároku nenajdeme opodstatnění ani v historické úpravě (jak mnohdy bývá zvykem) ani v úpravě Německa či Rakouska.

Do budoucna bych navrhovala dvě možná řešení, jak situaci, která se týká fikce uznání nároku zjednodušit. První řešení by spočívalo v úplném nahrazení fikce uznání nároku rozsudkem pro zmeškání. Rozsudek pro zmeškání má oproti rozsudku pro uznání hned několik nesporných výhod. Rozsudek pro zmeškání soud nevydává při splnění zákonných předpokladů automaticky (tak jako u rozsudku pro uznání), ale má možnost použít soudní uvážení a rozsudek vydat pouze pokud jsou skutková tvrzení, které uvádí žalobce, oprávněná.¹⁰² Dalším rozdílem je možnost žalovaného podat návrh na zrušení rozsudku pro zmeškání, pokud žalovaný zmeškal první jednání z omluvitelných důvodů. Z hlediska dosažení legitimního cíle (pasivita či obstrukce na straně žalovaného) je rozsudek pro zmeškání vhodnější prostředek než rozsudek pro uznání. Soud je při vydání rozsudku pro zmeškání povinen odůvodnit právní posouzení nároku, čímž je v podstatě na rozdíl od rozsudku pro uznání žalovanému zachováno ve větší míře právo na řádní odůvodnění rozhodnutí.¹⁰³ Pro nahrazení fikce uznání nároku žalovaným také svědčí teze Věcného záměru civilního řádu soudního, kdy se pracovní skupina, která na tomto Věcném záměru pracuje, taktéž přiklání k nahrazení kontumačním rozsudkem. Domnívám se, že vzhledem ke kontroverznímu nálezu ÚS¹⁰⁴, by i nemalá část ústavních soudců přivítala novou právní úpravu ve formě rozsudku pro uznání.

Druhým možným řešením, které se mi ovšem zdá být méně vhodným řešením, by bylo rozšíření možnosti nápravy nesprávných rozhodnutí učiněných ve formě rozsudku pro uznání. V současné právní úpravě je možno podat odvolání pouze pokud nejsou splněny předpoklady pro vydání rozsudku pro uznání nebo nebyly splněny podmínky řízení dle § 205 odst. 2 písm. a) OSŘ. Vzhledem k tomu, že rozsudek pro zmeškání je taktéž založen na fikci (nespornosti skutkových tvrzení žalobce) považovala bych za správné, aby oba rozsudky obsahovaly stejnou možnost nápravy nesprávných rozhodnutí. Tudíž bych navrhovala zavedení jiného prostředku nápravy – návrhu na zrušení rozsudku pro uznání. Návrh na zrušení rozsudku pro uznání by bylo možné podat, pokud by se žalovaný nevyjádřil na kvalifikovanou výzvu včas z omluvitelných (zejména

¹⁰² Nález Ústavního soudu ze dne 28. ledna 2014, sp. zn. Pl. ÚS 49/2010.

¹⁰³ Nález Ústavního soudu ze dne 31. května 2016, sp. zn. Pl. ÚS 13/15.

¹⁰⁴ Tamtéž.

závažnějších zdravotních) důvodů nebo pokud by se nedostavil na přípravné jednání, taktéž z vážných důvodů. K podání takového návrhu bych zvolila přiměřenou lhůtu, navrhovala bych v rozmezí 1 až 3 měsíců od odpadnutí překážky, která žalovanému bránila ve vyjádření na kvalifikovanou výzvu nebo dostavení se na přípravné jednání.

Čtvrtá kapitola se zabývá nástinem tezí Věcného záměru civilního řádu soudního. Mnohé teze z Věcného záměru civilního řádu soudního jsou inspirovány německou právní úpravou a přiklání se k nahrazení rozsudkem pro zmeškání, k čemuž se přikláním i já. Poslední kapitola se týká právě provedení komparace s německou právní úpravou.

Použitá literatura

Monografie

HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010. 192 s.

HART, Herbert Lionel Adolphus. *Pojem práva*. Praha: PROSTOR, 2004, s.161. In PŘIDAL, Ondřej. Pojem právo na spravedlivý proces v civilním řízení. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 18, č. 20, s. 731.

HOLLÄNDER, Pavel. *Základy všeobecné státovědy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 429 s.

HURDÍK, Jan. *Náklady občanského soudního řízení a rovný přístup účastníků ke spravedlnosti*. Praha: Wolters Kluwer, ČR, 2016. 136 s.

HURDÍK, Jan, LAVICKÝ, Petr. *Systém zásad soukromého práva*. Brno: Masarykova univerzita, 2010. 198 s.

KINDL, Milan a kol. *Občanské právo procesní*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2005. 415 s.

MICKLITZ, Hans Wolfgang. *The Many Concepts of Social Justice in European Private Law*. Cheltenham (UK), Northampton (USA): Edward Elgar, 2011, s. 3. In HURDÍK, Jan. *Náklady občanského soudního řízení a rovný přístup účastníků ke spravedlnosti práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, s. 7.

MOLEK, Pavel. *Právo na spravedlivý proces*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 576 s.

STAVINHOVÁ, Jaruška, HLAVSA, Petr. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Doplněk, 2003. 660 s.

ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Doručování v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2009. 144 s.

WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde, 2011. 711 s.

ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 565 s.

Disertační práce

LAVICKÝ, Petr. *Funkční vazby občanského práva hmotného a procesního*. Disertační práce. Brno: Právnická fakulta MU, 2006/7. 285 s.

Komentáře

BUREŠ, Jaroslav. In DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1-200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1579 s.

SVOBODA, Karel. In SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 1632 s.

Odborné články

HUDKOVÁ, Barbora. Fikce uznání nároku žalovaným. K nálezů Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 13/15. *Právní rozhledy*, 2017, roč. 25, č. 23-24, s. 834.

HAMUĚÁKOVÁ, Klára, KŘIVÁČKOVÁ, Jana. Devět měsíců účinnosti nové právní úpravy koncentrace v civilním soudním řízení z pohledu praxe. *Právní rozhledy*, 2010, roč. 18, č. 12, str. 441.

MACUR, Josef. Rozsudek na základě fikce uznání nároku podle ustanovení § 114b o. s. ř. *Bulletin advokacie*, 2002, roč. 9, č. 2, s. 28.

Právní předpisy a jiné

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění pozdějších předpisů

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon Spolkové republiky Německo, civilní soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (Zivilprozeßordnung).

Internetové zdroje

Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland. [online]. bundestag.de, [cit. 13. srpna 2018]. Dostupné na <<https://www.bundestag.de/gg>>

Zivilprozeßordnung (Deutschland). [online]. de.wikipedia.org, [cit. 13. srpna 2018]. Dostupné na <[https://de.wikipedia.org/wiki/Zivilprozessordnung_\(Deutschland\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Zivilprozessordnung_(Deutschland))>.

Soudní rozhodnutí

Usnesení Ústavního soudu ze dne 5. srpna 2002, sp. zn. IV. ÚS 732/2000

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. srpna 2003, sp. zn. 28 Cdo 1739/2003

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2005, sp. zn. 30 Cdo 2602/2004

Nález Ústavního soudu ze dne 22. ledna 2008, sp. zn. Pl. ÚS 54/05

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. července 2009, sp. zn. 33 Cdo 1862/2007

Nález Ústavního soudu ze dne 19. ledna 2010, sp. zn. Pl. ÚS 16/09

Nález Ústavního soudu ze dne 28. ledna 2014, sp. zn. Pl. ÚS 49/10.

Nález Ústavního soudu ze dne 31. května 2016, sp. zn. Pl. ÚS 13/15

Nález Ústavního soudu ze dne 19. července 2016, sp. zn. IV. ÚS 842/16

Nález Ústavního soudu ze dne 12. září 2016, sp. zn. I. ÚS 3263/13

Nález Ústavního soudu ze dne 13. října 2016, sp. zn. I. ÚS 1261/15

Nález Ústavního soudu ze dne 14. února 2017, sp. zn. I. ÚS 2693/16

Ostatní

Ministerstvo spravedlnosti. *Věcný záměr civilního řádu soudního*. [online]. justice.cz, [cit. 13. srpna 2018]. Dostupné na <<https://crs.justice.cz/>>

Shrnutí

Moje diplomová práce se zabývá rozsudkem pro uznání, zejména ve vztahu k fikci uznání nároku. Rozsudek pro uznání může být vydán ve 3 situacích. Prvou z nich je výslovné uznání nároku žalovaným. V druhé situaci je rozsudek pro uznání vydán na základě fikce uznání nároku, a to v případě, kdy se žalovaný nevyjádří ve stanovené lhůtě na kvalifikovanou výzvu dle § 114b OSŘ. Třetí situace se také týká fikce uznání nároku, zde se ovšem vztahuje k přípravnému jednání dle § 114c OSŘ. Pokud se žalovaný nedostaví k přípravnému jednání, aniž by se řádně omluvil, ač byl řádně a včas předvolán, opět nastoupí fikce uznání nároku. Soud je v případě fikce uznání nároku povinen rozhodnout rozsudkem pro uznání.

Institut kvalifikované výzvy i přípravného jednání jsou instituty, díky nimž byla v českém civilním procesu významně posílena zásada formální pravdy. Smyslem fikce uznání nároku je zejména naplnění zásady rychlosti, hospodárnosti a celkově efektivy řízení. Ovšem na úkor ústavních zásad a principů, jako je zejména právo na spravedlivý proces a zásada rovnosti. K této problematice uvádím judikaturu Ústavního soudu.

Cílem mé diplomové práce bylo dospět k závěru, zdali je současná právní úprava rozsudku pro uznání na základě fikce uznání nároku v souladu s právem na spravedlivý proces. K tomu, abych mohla komplexněji učinit takový závěr, jsem vycházela z historických právních předpisů a dále jsem provedla komparaci s německou právní úpravou. Fikce uznání nároku nemá oporu ani v historii, ani v německé právní úpravě. Já osobně bych se taktéž přikláněla k nahrazení fikce uznání nároku rozsudkem pro zmeškání. Ostatně takové řešení navrhuje i samotný Věcný záměr civilního řádu soudního.

Summary

My master thesis deals with the judgement for recognition, in particular in relation to the fiction of recognition of claim. The judgement for recognition can be issued in three different situations. First of all is declaratory recognition of the defendant's claim. Secondly, the judgement for recognition is issued on based the fiction of recognition's claim, in the case, when the defendant do not express the opinion in the stated period on qualified summons according to § 114b CLO. Thirdly, is also concerning the fiction of recognition's claim, but in this case it relation to prepared proceeding according to §114c CLO. If the defendant stay away from prepared proceedings, without proper apology, although he or she was properly and on time summoned, the fiction of recognition's claim is again on. The court is, in the case of the fiction recognition's claim, obliged decide to the judgement for recognition.

The act of qualified summons and prepared proceedings are the acts which caused the strenghtening the principle of formal truth in the Czech civil process. The sense of the fiction of recognition's claim is especially to fulfil the principle of speed, the principle of economy, and overall efectivity in management. Indeed to the detriment of constitutional rules and principles which is especially the right to a fair process and the principle of equality. To this issue, I stated the judicature of constitutional's court.

The goal of my master thesis was to reach the conclusion, whether is current legislation of the judgement for recognition on based the fiction of recognition's claim is consistent with the right to a fair process. In the interest, I could make the complex conclusion, I sourced from the historical sources and I also made the comparison of Czech legislation with German legislation in this field of law. The fiction of recognition's claim have source neither in the history nor in German legislation. I would also tend to the replacement of the fiction of recognition's claim for the judgement for an omission. Otherwise, that solution suggests the factual intention of the civil law order.

Klíčová slova

rozsudek pro uznání, fikce uznání nároku žalovaným, uznání nároku, kvalifikovaná výzva, přípravné jednání, spravedlnost, právo na spravedlivý proces, zásada rovnosti, věcný záměr civilního řádu soudního

Key words

the judgement for recognition, the fiction of recognition's defendant's claim, recognition's claim, qualified summons, prepared proceedings, justice, the right to a fair process, the principle of equality, the factual intention of the civil law order